

KAMEETHARI ÑAANTSÍ ROJANKINA-TAKIRI LUCAS

Rowetheetari Teófilo

1 ¹ Osheki kowawiteencha rojankinateromi okaatzi awijimo-yitakaeri. ² Ikowaetaki ithotyahaetero okaatzi riyotaa-yitakaeri ñaaperoyita-kirori owakirani ikaatzi kamanta-kaerori iroka ñaantsi. ³ Ari nokimitakari eejatzi naaka Teófilo. Tema nomampaakawo eentsikiroeni jempe okanta opoñaan-tanakari, rootaki nojankinatan-tzimirori eeroka okaatzi awijayiteen-tsiri. ⁴ Ari okantyya piyota-kotan-tyaawori kameetha okaatzi riyotaa-witee-takimiri.

Ikamantanteetzi itzimi Juan

⁵ Paerani, ipinkatha-ritantari Herodes iipatsiteki Judá-paeni, ari ijeekiri apaani Ompera-tajorentsitaa-rewo iita Zacarías, riitaki icharinini Abías. Rooma iina oeta Elisabet, rootaki ijawoni Aarón. ⁶ Kameetha-shireri ikanteeyani apitekiro-paeni ipinkathatziri Tajorentsi. Ranta-piintziro maawoeni Ikantakaantani eejatzi ipinkakaantani, tee otzimawaetzi rantani. ⁷ Roo kanteencha tee itzimi itomi-paeni, tema maaniri iroka Elisabet. Antyashiparitee-yakani apitekiro-paeni. ⁸ Okanta paata, monkaatapaaka kitejeri imateero ikaateeyini rompera-tajorentsitaa-rewotzi Zacarías. ⁹ Tema rootaki rameteeya-piintarini Ompera-tajorentsitaa-rewo, ikimita-kaantawo iñaaryaateeta, ari riyoteetzi riitaki Zacarías kyaatsini tajorentsi-pankoki itayiniri Tajorentsi kajanka-pathari. ¹⁰ Piyotee-yachani ikaateeyini onkokiroyeni ramaneeyani itayitzirowa kajanka-pathari. ¹¹ Ari roñaaha-kariri Zacarías Ronampiri Tajorentsi, ikatziyi-mota-paakari rakoperoki itayirowa kajanka-pathari. ¹² Ikanta iñaawakiri, antawo ipampoyaanakiri ithaawan-tanakari. ¹³ Ari iñaawaetanaki ronampiri Tajorentsi, ikantzi: “Zacarías, eero pithaawantana. Tema ikemaeta-kimiro pamanani. Aritaki piñaakiro piina Elisabet, itzimi eentsite. Riitaki piiteri Juan. ¹⁴ Aririka itzimaki pitomi, osheki pikimo-shire-wenter, ari ikantzi-tyaari eejatzi atziri-

paeni. ¹⁵Tema riiperori ikantakae-yaari Tajorentsi. Eero pimira-kaeri kachoyita-tsiri ishinkiteetari. Tema ijeekan-tzitakari Ishire tajorentsi tekira itzimiita. ¹⁶Ikenkishiryaa-kaayitee-yaari osheki Israel-paeni ipiya-shire-yitee ikemijanteeri Awinkatharite Tajorentsi. ¹⁷Riitaki jewateerini Awinkatharite. Ikantakaa-kyaari itajorenka Kamantantanirini Elías, aritaki roepiya-shireteeri ikaatzi ipaapateteetari, osheki ikowaperoteeri itomi-paeni. Aritaki rotsimaryaa-shireta-kahaeri katsima-shireri, rowetsika-shireta-kaanteeyaa ikemijanteeteri Awinkatharite.” ¹⁸Rakanakiri Zacarías irika ronampiri Tajorentsi, ikantziri: “¡Ari! ¿Jempema okantayaa niyotan-tyaawori pikanta-kinari? Tema antyashiparitakina naaka, eejatzi okimitakari noena.” ¹⁹Ikantzi ronampiri Tajorentsi: “Naakataki Gabriel, jeeki-motziriri Tajorentsi. Riitaki otyaanta-kinari nokaman-temiro iroka Kameethari Naantsi. ²⁰Roo kanteencha, okantakaawo pitheen-kakiro noñaani, ari pikijopaantetaki nimaeka roojatzi omonkaatan-takyaari okaatzi nokanta-kimiri.” ²¹Jeekaeya-tsini isheninka-paeni onkokiroeniki royaawentee-yarini Zacarías. Ikanta-wakahaeyani: “¿Litaka rojamanitantari Zacarías tajorentsi-pankoki?” ²²Ikanta ishitowa-witapaaha Zacarías, tee omata iñaawaetapae, rooko-rooko-waeta-shitapaaka. Ari riyotanaki ikaateeyini eenitatsi iñaakiri tajorentsi-pankoki. ashi rowanakiro ikijo-paantetanaki. ²³Roojatzi imonkaatan-taawori kitejeri ijeeki tajorentsi-pankoki, jatee ipankoki rirori.

²⁴Okanta paata, motzitaki Elisabet iina Zacarías. Osheki okenkishiryaa, tee oshitowae opankoki ikaatzi 5 kashiri omaerentaka, okanta-shiretzi: ²⁵“Rootaki inintakaa-kinari Tajorentsi, eero imaninta-shiryaa-waetantana nosheninka-paeni.”

Itziman-takari Jesús

²⁶Ikanta imonkaata-paaka kashiri 6, rotyaan-teeri Tajorentsi ronampiri Gabriel nampitsiki Kashiyakaa-weniki jeekatsiri Tepokiweniki, ²⁷iñeero tsinani kaari yoterini shirampari, iitachari María, tema rootaki ikashiyakari iinantaari ewankari José, riitaki icharini pinkatharini David. ²⁸Ikanta ikyaapaaki ronampiri Tajorentsi ojeekira María, ikantapaakiro: “¡Nowethatzimi tsinani, itsipateemi eeroka Awinkatharite. Pawijayiteero otsipa tsinani-paeni ineshironka-peroteemi!” ²⁹Okanta oñaawakiri ronampiri Tajorentsi iroka María, antawo opampoyaanakiri, roojatzi owanakiro okaatzi ikantapaa-kirori rowethata-paakawo. ³⁰Ari ikantziro ronampiri Tajorentsi: “María, eero pithaawantana, ineshironkatani eeroka Tajorentsi. ³¹Aritaki piñaakiro pimotzite, itzimi peentsite. Riitaki piiteri Jesús. ³²Riitaki materoni riiperotatsini, iiteeteri Itomi Jenoki-jatzi. Tema riitaki ipinkatha-ritakaeri Tajorentsi, ikimitaakiri paerani icharinini David ipinkatha-ritakaakiri. ³³Riitaki

pinkathari-wenteerini ikaatzi icharini-yitaari picharinini Jacob, ashi rowaero ipinkathari-wentantee rirori.”³⁴ Ari ojampita-nakiri María, okantziri: “¿Jempema okinika nomotzite, tee noñiiri shirampari?”³⁵ Rakanakiro ronampiri Tajorentsi, ikantziro: “Rootaki kantakae-yaawoni Ishire Tajorentsi. Tema ipamankan-tatyeemiro ishintsinka Jenoki-jatzi, kimitapaa-kyaawomi opamankantzi aamparentsi. Rootaki iitantyaari pitomi, Itomi Tajorentsi.”³⁶ Ari okimitakari pisheninka-thori Elisabet, ikantawiteetari maaniro, okantawitaka antyashipawo-witaka roori, tema motzitee. Okata-kotaki 6 kashiri.³⁷ Tema tekatsi kompitzi-motyaarini rirori Tajorentsi.”³⁸ Ari okantanaki María: “Naakataki romperatani Pinkathari, imatenawo okaatzi pikanta-kinari.” Roojatzi ipiyanta-naari ronampiri Tajorentsi.

Iyaataki María areetawo Elisabet

³⁹ Okanta otsipaki kitejeri, intsipaete iyaatanaki María tonkaariki ojeekayitzira inampi Judá-paeni,⁴⁰ roojatzi areetan-takari ipankoki Zacarías, owethata-paakawo Elisabet.⁴¹ Okanta okemawakiro Elisabet owethata-paakawo María, ishewatanaka omotzitakiri. Tema okantakaa-nakityaawo Elisabet Ishire tajorentsi,⁴² oshintsitanakiro oñaawaetanaki, okantanaki: “Eerokataki awijirori otsipa tsinani-yitatsiri itajonka-wentee-takimi. Ari ikimityaari eejatzi pitomi-paeni.⁴³ ¿Litaka pipoka-shitan-tanari riniron-tyaari Nowinkatharite? ⁴⁴ Tema nokemawakimi piwethata-paakina, ishewatanaka nomotzitakiri ikimoshiretanaki.⁴⁵ Ari pikimoshiretziteeya eejatzi eeroka pikemijantakira, tema aritaki omonkaateeyaa okaatzi ikowakaa-kimiri Awinkatharite.”

⁴⁶ Opoñaashita okantanaki María:

Antawo noweshiryaawentee-yaari Noyinka-tharite,

⁴⁷ Osheki nokimoshire-wenteeri Tajorentsi owawijaako-shireteenani.

⁴⁸ Tema iñaakina okantawita nashironkaa-waeta, tema naaka romperatani,

Ikantee-teena naaka: Antawo itajonka-wentee-takiro.

⁴⁹ Tema antawo rantzi-mota-kinari matzirori otzimi ishintsinka. ¡Tajorentsi iroka iwaero!

⁵⁰ Ashi rowaero ineshironka-yiteeri ikaate icharinin-teetyaari paata, Itzimi-rika pinkatha-yiteerini.

⁵¹ Rootaki ishintsinka imatanta-yitakari.

Ithonki-teeri ikenkishiryaa-witari ranterimi kantakaa-pero-waeta-chari.^a

⁵² Ikaatzi pinkathari-witachari, ikantakaan-takiro Tajorentsi eero riyata-kaantawo ipinkatharite,

^a 1.51 ishintsinka = rako

- Riitaki ñaaperota-kaayitariri ikaatzi tsinampa-shiryaa-witachari.
⁵³ Rashaahanta-kaayitari ikaatzi tashe-neenta-waeta-tsiri,
 Riima ikaatzi ashaahanta-witachari raapitha-yiteeri tzimimo-
 witariri romishitowae-takiri.
⁵⁴ Ineshironkateeri Israel-paeni, tema romperatani irikapaeni.
 Tee ipeyakotziri ineshironka-yitziri,
⁵⁵ Tema rootaki ikashiya-kaakiriri paerani awaejatziteni,
 Retanari Abraham eejatzi ikaate icharinin-tayitee-yaari
 kanteetaa-chani.
⁵⁶ Ari ojeekimo-waeta-paentziro María iroka Elisabet ikaatzi mawa
 kashiri, roojatzi opiyantaari opankoki roori.

Itziman-takari Juan omitsiryaatan-taniri

⁵⁷ Okanta paata, tzimaki Elisabet otomi. ⁵⁸ Ari ipokaeyakini
 osheninka-paeni ikimo-shire-wentee-yironi, tema riyotee-yakini
 antawo ineshironkatakiro Tajorentsi. ⁵⁹ Ikanta imaakotapaaki 8 kitejeri
 eenchaa-nite, raanakiri itomeshitaa-niteeteri. Ari ikowawiteetaka
 iiteeterimi Zacarías, raakoteri iwaero ipaapate. ⁶⁰ Temaeta okoyi
 riniro, okantanaki roori: “Eero iita Zacarías, iityaa Juan.” ⁶¹ Ari
 ikantee-tanakiro: “¿Litakakyyaa? Tema tekatsi pisheninka iitachani
 Juan.” ⁶² Tema rookota-shitee-takanari Zacarías rojampitee-tziri jempe
 ikoyiro iiteri. ⁶³ Ari rookotanaki Zacarías incha-kota ramaeteniri. Ari
 rojankinatakiri, okantzi: “Juan iityaa.” Ari ipampoyee-yanakini ikaatzi
 ojampita-kiriri. ⁶⁴ Ari romapoka-shitanaa iñaawaetanee Zacarías. Antawo
 ipinkathata-nakiri Tajorentsi, iweshiryaa-wenta-nakari. ⁶⁵ Tema antawo
 ipampoyee-yanakini maawoeni isheninka-paeni Zacarías. Ithonka
 ikemakoe-tanakiri maawoeni tonkaariki-paeni iipatsiteki Judá-paeni.
⁶⁶ Ari ikenkishireyanakani ikaatzi kemakowenta-kiriri, ikanteeyini:
 “¿Jempema iityaaka paata irika eenchaa-niki?” Tema raminako-wentakiri
 Awinkatharite irika eenchaa-niki.”

Ikamantantakiri Zacarías

- ⁶⁷ Ikanta Zacarías, ashitariri eenchaa-niki, okantakaa-nakari Ishire
 Tajorentsi ikamantantanaki, ikantzi:
⁶⁸ Ajahaawenteeteeyaari Awinkatharite Tajorentsi, Itajorentsite
 Israel-paeni,
 Ipokaki retsinaryaa-koyitee ikaatzi rashiyitari rirori.
⁶⁹ Rotyaan-takaeri riiperori Owawijaa-kotan-taniri,
 Riitaki isheninkaete icharini David, romperatani.
⁷⁰ Rootaki ikamantantakiri paerani tajorentsita-tsiri
 Kamantantaniri-paeni.
⁷¹ Riitaki owawijaa-koyiteeniri itzimawita osheki kijaneenteeri.

- 72 Tema ineshironkatee imonkaateero ikantakiri paerani awaejatziteni,
Oshireki rowakiro tajorensita-tsiri ikashiya-kaakiriri paerani.
- 73 Tema ikanta-perotakiri paerani acharinini Abraham,
Okaate ikashiya-kaeyaariri.
- 74 Rookakaa-wentee itzimayiwita kijaneenta-yiteeri,
Tekatsi athaawan-tawaeteeyaa akemijanteeri rirori.
- 75 Akiteshireyitee. Akameetha-shirewenteeri maawoeni kitejeri.
- 76 Rooma eeroka notyomi, iiteetemi Iyamanta-nirite Jenoki-jatzi.
Tema eerokataki jewaterini Awinkatharite, powameethateeniri
jempe ikinayitanaki.
- 77 Eeroka kamanteerini asheninka-paeni, riyotan-teeyaari riitaki
owawijaa-kotan-taniri.
Riitaki peyakoteerini ikaaripero-shireta-waewitaka.
- 78 Tema antawo okantaka ineshironkatee Tajorensi,
Rotyaan-takaeri poñaachari inkiteki ikimita-kota-paakawo owakira
okitejeta-manee.
- 79 Ikoñeetyaa-koteeri jeekayita-tsiri otsirenikaakitzira. Ikoñeetyaa-
koteeri ikaatzi otsiman-kakowitakari raampari yotakaan-tatsiri
riyaatee-tatyera sharinkaweniki.
Riitaki thaamenta-kaayiteeni anashitan-teeyaawo awotsi ijeekan-
teetari kameetha.
- 80 Tema thamentacha ikimotatzi eenchaa-niki, aawyaa-shirewaetaki. Ari
ijeekawaetzi ochempi-mashiki, roojatzi omonkaatan-takari roñahae-yaari
isheninka-paeni Israel-paeni.

Itziman-takari Jesús

(Mt. 1.18-25)

2 ¹Ikanta paata César Augusto, iwinkatharite wirakocha-paeni,
ikantakaantaki rojankinata-kotyaa maawoeni atziri-paeni.
²Aripaete omapokaka rojankinata-koetyaa reewatantari Cirenio janta
Tonkaeroniki. ³Ari riyaatee-yakini maawoeni atziri rojankinata-
koyityaa inampiki jempe ipoñaayita paerani icharini. ⁴Rootaki
itonkaan-tanakari rirori José, ipoñaanaka Kashiyakaa-weniki jeekatsiri
Tepokiweniki, riyaatero jempe itzimaki paerani pinkatharini David,
iiteetziri Owapankoni jeekatsiri iipatsiteki Judá-paeni. Tema irika José
riitaki icharini pinkatharini David. ⁵Ari rojankinata-kotyaaari rirori
eejatzi iinathori María ikashiyakari iinantyaawo, tema motzitaki roori.
⁶Ikanta rareetee-yakanira Owapankoniki, ari omonkaataka otzima-
nitan-tyaari María. ⁷Ari itzimakiri etakawori otomi. Oponatakiri,
omaryaakiri rowamentoki piratzi, tema tee oñaapaaki jempe
omaapaaki.

Ronampiripaeni Tajorentsi eejatzi Kakiwentziriri ipira-paeni

⁸Eenitatsi aminakowentziriri ipira-paeni inteena ojekaneentzi nampitsiki Owapankoni, roetzinaarikotawo tsireni-riki ikakiwentziriri ipira-paeni.^{2.8-20}
⁹Riitaki roñaahakari Ronampiri Tajorentsi. Tema ikoñeetyaa-kotanta-paakari rowaneenkawo Tajorentsi. Antawo ithaawan-teeya-nakarini. ¹⁰Ari iñaanata-paakiri, ikantziri: “Eero pithaawantana, namatziimi Kameethari Ñaantsi, rootaki oemoshirenkaerini maawoeni atziri. ¹¹Tzimakira nimaeka Owawijaa-kotan-taniri inampiki pinkatharini David, riitaki Jeepatzii-totaa-rewo Awinkatharite. ¹²Iroka piyotan-tyaariri: Ari piñaakiri iponeetakiri eenchaa-niki romaryahae-takiri rowamentoki piratsi.” ¹³Romapoka-shita ikoñaata-paaki osheki inkite-weri itsipata-paakari ronampiri Tajorentsi, iweshi-ryaawenta-paakari Tajorentsi, ikanteeyini:

¹⁴¡Osheki okameetha-taki otzimi-motziri rowaneenkawo Tajorentsi jeekatsiri ojenoki-perotzira inkite!

¡Ijeekayitee kameetha ineshironkatani jaka kepatsiki!

¹⁵Ikanta ipiyanaa ronampiripaeni Tajorentsi inkiteki, ikanta-wakaanaka aminakowentziriri ipira-paeni: “Jame aate Owapankoniki, amina-kitero oeta awijeent-tsiri. Aritaki añeerori ikamanta-kaeri Tajorentsi.”

¹⁶Tema intsipaete riyaaate-yanakini, roojatzi iñaanta-paakawori María eejatzi José, omaryaakiri eenchaa-nikite rowamentoki piratsi. ¹⁷Ikanta iñaapaakiri, ikamantanta-paakiro okaatzi ikamanta-kiriri ronampiri Tajorentsi. ¹⁸Tema ipampoyeeyanakirini ikaatzi kemayita-kiriri aminakowentziriri ipira-paeni ikenkitha-waetzi. ¹⁹Rooma María, roojatzi owakiro roori okaatzi ikantee-tapaa-kirori. ²⁰Ari ipiyanaari irika-paeni aminakowentziriri ipira-paeni, iweshiryaawenta-nakari Tajorentsi, rajahaa-wentakari, tema iñaakiro okaatzi ikemakiri ikamantee-takiri.

Rahaeta-nakiri Jesús tajorentsi-pankoki

²¹Tema maakotapaaki 8 kitejeri eenchaa-niki, rahaeta-nakiri itomeshitaa-niteeteri. Ari iiteetakiri “Jesús,” tema ari ikantzi-taka ronampiri Tajorentsi jempe iityaa tekira omotziteriita María.

²²Okanta omonkaataka romaerenteeyani imonkaatan-tyaawori Ikantakaantani jearini Moisés. Ari rahaeta-nakiri eenchaa-niki Aapatziyaweniki rashita-kaetyaari Tajorentsi. ²³Rootaki imonkaatan-tyaawori Iñaani Tajorentsi, kantatsiri:

Riirika shirampari omapokani tsinani, rashita-kaetyaari Awinkatharite, itajorentsite irika.

²⁴Imatantyaawori imonkaatero Iñaani Tajorentsi, otzimatyee rashita-kaeyaari ratsipeta-kaani:

2.8-20 ipira = owisha

Apite shiro, eerorika ikaate apite iryaani jamomo.

²⁵Eenitatsi janta Aapatziyaweniki iitachari Simeón. Tampuszika-shireri rirori, pinkatha-tajorentsitaniriri irika, ojeeka-shiretan-takari Ishire tajorentsi. Riitaki oyaawentawori roemoshirenkae-teeri isheninkapaeni Israel-paeni. ²⁶Riitaki riyoshireta-kaakiri Ishire tajorentsi, eero ikamita rirori roojatzi iñaanta-kyaariri Ijeepatzii-totani Tajorentsi. ²⁷Ikantakaakari Ishire tajorentsi, pokaki tajorentsi-pankoki. Ikanta rareeta-kaapaakari ipaapate Jesús tajorentsi-pankoki imonkaatan-tyaawori Ikantakaan-teetani, ²⁸ithomaa-wakiri Simeón irika eenchaa-niki, iweshiryaa-wenta-nakari Tajorentsi, ikantzi:

²⁹Monkaataka Nowinkatharite okaatzi pikanta-kinari,

Pishinetena nokami, tema naaka pomperatani.

³⁰Tema noñaanakiri owawijaa-kotan-taniri,

³¹Riitaki potyaan-takiri iñaayiteeri maawoeni atziri-paeni,

³²Riitaki koñeetyaa-koteerini atziri-paeni kaari nosheninkata,

Riitaki kantakae-yaawoni ipinkatheetan-tyaariri nosheninka Israel-paeni pashitari eeroka.

³³Tema ipampoyaanakiri José eejatzi María okemirira ikantee-tziriri eenchaa-nikite. ³⁴Ikanta Simeón ramana-kota-nakari ipaapate eenchaa-niki itajonka-wentee-takiri. Opoñaashita ikantanakiro riniro: “¡María! Irika eenchaa-niki riitaki kantakae-yaawoni rowajankitaan-teetyaari osheki asheninka Israel-paeni. Rijatzi kantakae-yaawoni rawijako-shiretan-teeyaari eejatzi osheki asheninka-paeni. Roñaahantantayita-paakiro kaari iñaapiinteetzi. Roo kanteencha osheki koshekyaarini.^b ³⁵Tema irika eenchaa-niki riitaki oñaahan-teroni okaatzi ikenkishiretzi-takari. Roo kanteencha, antawo powashireteeyaa eeroka kimityaawonimi rowathee-tatyeemimi.”

³⁶Ari ojeeki eejatzi tsinani iitachari Ana, Kamantantaniro roori, rishinto Fanuel icharinini Aser. Antyashipawotaki roori. Ayiwitaka oemi eeniro ewankawota-paaki, okaatzi 7 ojarentsi otsipawitakari oemi.

³⁷Tema okaataki 84 ojarentsite okinankawotaki roori. Ashi oyiro ojeeki tajorentsi-pankoki, oetziñaarikotawo mawoeniki kitejeri eejatzi tsireniriki amana, otziwentakawo. ³⁸Ari opokapaakiri eejatzi roori, oweshiryaa-wenta-paakari Tajorentsi. Ari okenkithata-kota-nakiri eenchaa-niki, ithonka ikemaeya-kironi ikaatzi oyaawentawori rookakaa-wentee-teeri Aapatziyaweni-jatzi.

Ipiyantaari Kashiyakaa-weniki

³⁹Tema imonkaatakiro Ikantakaan-tani Tajorentsi, piyaa Tepokiweniki ojeekira inampi Kashiyakaa-weniki. ⁴⁰Tema eerikiro ithaamentatya

^b 2.34 owajankitaa = antziwa; awijako-shireri = tzinaa

ikimotatzi eenchaa-niki, eekiro riyaatatzii ishintsitzi, yotaniryaaniki rirori. Kaminthaa rowakiri Tajorentsi.

Ijeeki Jesús tajorentsi-pankoki

⁴¹Ari ikantapiintatyaani ashitariri Jesús riyaatzi ojarentsiki-paeni janta Aapatziyaweniki roemoshirenkiro Anonkoryaantsi. ⁴²Tema okaataki Jesús 12 rojarentsite, jateeyakini Aapatziyaweniki, tema rootaki rametee-yarini roemoshirenyaa. ⁴³Tema ipakaakiro roemoshirenkaeyani, piyeeyaani ashitariri, roojatzi ijeekanaki rirori Jesús Aapatziyaweniki, teemaeta riyotzi ipaapate eejatzi riniro. ⁴⁴Roshiyakaantzi jewatee itsipayitanaari ikaateeyini. Anashitaka apaani kitejeri, ari rojampiwitakari isheninka-paeni ikaatzira ipiyeeyaani. ⁴⁵Teemaeta ñiiri. Rootaki ipiyanta-naari Aapatziyaweniki raminapanaateri. ⁴⁶Tema okaatzi mawa kitejeri ñaantaariri ijeeki Tajorentsi-pankoki, ikenkithawaeta-kaeri ikaatzi yotakotzirori Ikantakaan-teetani, rojatekae-takiri niyanki, rojampi-minthatziri. ⁴⁷Tema ikaatzi kemakiriri rakayitakiro okaatzi rojampitee-tziriri, ipampoyeeyakirini ñaakiri omaperotatya riyota-nitzi. ⁴⁸Ikanta ñaapaeri ashitariri, ari ipampoyeeyapaakirini eejatzi rirori, oñaanata-paakiri riniro, okantziri: “Notyomi, ¿jempema pikantenaka? Osheki nothotyaakowitakimi notsipatari pipaapate, antawo pominthaaahakina.” ⁴⁹Ari rakanaki rirori, ikantanaki: “¿Iitaka pithotyaakotan-tanari? ¿Tema piyotzi okowa-perotatyaa nojeeki ipankoki Ashitanari?” ⁵⁰Teemaeta ikematha-tziro ashitariri okaatzi ikantakiri. ⁵¹Raaneeri, jateeyeeni Kashiyakaa-weniki. Tee ipiyatha-waeta okaatzi romperatee-tariri. Rooma riniro Jesús roojatzi owakiro okaatzi rantziri.

⁵²Eekiro ithaamentatyaa ikimotatzi Jesús, yotaniri rirori. Ineshironkaperotziri rirori Tajorentsi. Ari ikimitaa-kiriri eejatzi atziri-paeni ineshironkaperotziri rirori.

Ikamantantziri Juan omitsiryaatan-taniri

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

3 ¹Tema okaataki 15 ojarentsi ipinkathari-wentantzi wirakocha Tiberio César maawoeni janta. Rowakiri inampina iitachari Poncio Pilato reewarite iipatsiteki Judá-paeni. Riitaki owakiriri Herodes reewarite Tepokiweniki. Ari ikimitakiri Felipe rirentzi Herodes, rowakiri reewarite Iturea-ki eejatzi Traconite-ki. Eejatzi ikimitakiri Lisantias, rowakiri reewarite Abilinia-ki. ²Riitakira Ompera-tajorentsi-perori-paeni janta irika Anás eejatzi Caifás. Aripaete ikenkithawaeta-kaakiri Tajorentsi itomi Zacarías iitachari Juan janta ochempi-mashiki. ³Rootaki riyataan-takari Juan intatsikiro Pareenkaarini, ithonka ranashitakawo nampitsi okaatzi tzimatsiri janta, ikenkithata-kotakiro omitsiryaataantsi, ikantziri: “Pookaero pantayitziro kaari-perori, pomitsiryaa-wentee-yaari

Awinkatharite Tajorensi, aritaki ipeyakoe-teemiro pikaaripero-waetaki.”

⁴Ari omonkaatari rojan kinatakiriri paerani Kamantantaniriri Isaías, ikantaki:

Eenitatsi cheraapaen-tsini ochempi-mashiki, ikantan-tapaaki:

Powameethateeniriri Awinkatharite jempe ikinapaaki,

Pikimita-kaantero itampatzikae-tziro awotsi.

⁵Omameri-pathatee otenkanaa-yitzi,

Owinteni-yitee ochempi,

Otampatzikayitee awotsi okaatzi tzipiwita-chari,

Kameetha omameri-tyaayite.

⁶Ari iñahaero maawoeni atziri jempe ikanta Tajorensi

rowawijaa-kotantzi.

⁷Ikantayita-wakiri atziri pokayiteen-tsiri romitsiryaatyaa: “Tee

pikameetha-shiretee-yanitzi eeroka, pikimita-shitakariri maanki.

¿Poshiyakaantaki eero rowajankitahae-teemi? ⁸Kyaari-pero-rika

pookaero pikaaripero-shire-waetzi, pikameetha-shire-yitee, pikimityaawo

pankirensi kithokita-tsiri. Eero pikanta-shire-waetzi: ‘Naaka icharini

nowae-jatziteni Abraham.’ Pikemi nokantemi: Eero pikantakaa-pero-

waeta-shita pikimita-kaantyaa eeroka ikowa-perotani Tajorensi, tema

kantacha ratzirita-kaero iroka mapi, rootaki poyatee-yaarini icharini-

yitee-yaari awaejatziteni Abraham. ⁹Eerorika oshiyaawo pankirensi

kithokita-tsiri, ari ichekantetakyaaawo shachaki oponkitziki pankirensi

kaari kithokita-tsini, rahaetakiro itahaetero.

¹⁰Ikanta atziri-paeni rojampita-nakiri, ikantziri: “¿Oetaka nanteeri?”

¹¹Ari rakanakiri, ikantzi: “Eenitatsi-rika apite pithaari, pipiri apaani

kaari otzimi-motzi. Eenitatsi-rika powanawo, ari pikimitakiro eejatzi.”

¹²Ikanta ipokaeyakini shintsitan-tatsiri ramaeteniriri koriki ikoyi rirori

romitsiryaatyaa, ikantapaakiri: “Yotaantaniriri, ¿oetaka nanteeri naaka?”

¹³Ikantakiri: “Eero pawijakaero ikantee-takimiri okaate pikowa-

kotanteri.” ¹⁴Ikanta rojanpitakiri owayiri-paeni rirori: “Naaka, ¿iitaka

nanteeri?” Rakanakiri, ikantzi: “Eero pajarii-matanta, eero pitheeya-

kotanta okantyaa paapithatan-tyaariri atziri jempe-rika oeyityaa.

Pikimo-shire-wenteri ikaatzi ipineetzimiri eeroka.”

¹⁵Tema osheki ikenkishiryaa-kaakari Juan maawoeni atziri-paeni,

ikanta-shireteeyini: “¿Kaarima irika Jeepatzii-totaa-rewo?” ¹⁶Rootaki

ikantan-tanakariri Juan maawoeni atziri, ikantziri: “Apatzirowa

nomitsiryaatantawo naaka nijaa. Roo kanteencha, awotsikitaki matzirori

ipinkatha-rentsitzi, nopinkathatzi-tari naaka. Tee nokaneentya roshiya-

kaantena romperatani nothopaan-tyaanariri ikyaantari iitziki. Tema

riitaki kimitakaan-tyaawoni romitsiryaatan-teeromi Ishire tajorensi,

roete-shiretan-teeromi paamari. ¹⁷Tema roteeyakiro rirori rotekaki-

mento, rooteentsi ikaatero roteka-kiwaete. Rowakoyiteero kameethari

okithoki pankirensi, itaayi-teero otakee-reki.”

¹⁸Rootaki iroka-paeni ñaantsi ikantakiri Juan ikenkithata-kaeri maawoeni atziri-paeni Kameethari Ñaantsi. ¹⁹Ari ikimitaa-kiriri eejatzi Herodes pinkatha-ritatsiri, ikaminaa-witakari, raakirowa Herodías iinanta-witari Felipe rirentzi. Tema eenitatsi eejatzi osheki otsipa kaari-perori rantayitakiri. ²⁰Rootaki owatsita-perota-kirori rantakiri Herodes romonkyaa-kaantakiri Juan.

Romitsiryaataka Jesús
(*Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11*)

²¹Ikanta romitsiryaatziri Juan maawoeni atziri-paeni, ari romitsiryaata-kiriri eejatzi Jesús. Jamanamintheeta Jesús, kimiwitaka ashitaryaa-nakityeeyaami inkite.^c ²²Ari ñahaetaki oshaawiin-kashita-paakari Ishire tajorentsi okimita-paakari jamomo. Ikemaetatzii inkiteki ikantee-tanaki: “Eerokataki Notyomi netako-perotani. Osheki nokimo-shire-wentakimi.”

Icharini-yitari Jesús
(*Mt. 1.1-17*)

²³Ikanta retanta-nakawo Jesús rantayitakiri, tem okaataki 30 rojarentsite. Ikanteetzi riitaki tomintakari José. Tominta-nakariri José iita Elí, ²⁴tominta-nakariri Elí iita Matat, tominta-nakariri Matat iita Leví, tominta-nakariri Leví iita Melqui, tominta-nakariri Melqui iita Rana, tominta-nakariri Rana iita José, ²⁵tominta-nakariri José iita Matatías, tominta-nakariri Matatías iita Amós, tominta-nakariri Amós iita Nahum, tominta-nakariri Nahum iita Esli, tominta-nakariri Esli iita Nahae, ²⁶tominta-nakariri Nahae iita Maat, tominta-nakariri Maat iita Matatías, tominta-nakariri Matatías iita Semei, tominta-nakariri Semei iita José, tominta-nakariri José iita Judá, ²⁷tominta-nakariri Judá iita Joana, tominta-nakariri Joana iita Resa, tominta-nakariri Resa iita Zorobabel, tominta-nakariri Zorobabel iita Salateel, tominta-nakariri Salateel iita Neri, ²⁸tominta-nakariri Neri iita Melqui, tominta-nakariri Melqui iita Adi, tominta-nakariri Adi iita Cosam, tominta-nakariri Cosam iita Elmodam, tominta-nakariri Elmodam iita Er, ²⁹tominta-nakariri Er iita Josué, tominta-nakariri Josué iita Eliezer, tominta-nakariri Eliezer iita Jorim, tominta-nakariri Jorim iita Matat, ³⁰tominta-nakariri Matat iita Leví, tominta-nakariri Leví iita Simeón, tominta-nakariri Simeón iita Judá, tominta-nakariri Judá iita José, tominta-nakariri José iita Jonán, tominta-nakariri Jonán iita Eliaquim, ³¹tominta-nakariri Eliaquim iita Melea, tominta-nakariri Melea iita Mainán, tominta-nakariri Mainán iita Matata, tominta-nakariri Matata iita Natán, ³²tominta-nakariri

^c 3.21 inkite

Natán iita David, tominta-nakariri David iita Isaí, tominta-nakariri Isaí iita Obed, tominta-nakariri Obed iita Booz, tominta-nakariri Booz iita Salmón, tominta-nakariri Salmón iita Naasón, ³³ tominta-nakariri Naasón iita Aminadab, tominta-nakariri Aminadab iita Aram, tominta-nakariri Aram iita Eson, tominta-nakariri Eson iita Fares, tominta-nakariri Fares iita Judá, ³⁴ tominta-nakariri Judá iita Jacob, tominta-nakariri Jacob iita Isaac, tominta-nakariri Isaac iita Abraham, tominta-nakariri Abraham iita Taré, tominta-nakariri Taré iita Nacor, ³⁵ tominta-nakariri Nacor iita Seruh, tominta-nakariri Seruh iita Ragau, tominta-nakariri Ragau iita Peleh, tominta-nakariri Peleh iita Heber, tominta-nakariri Heber iita Sala, ³⁶ tominta-nakariri Sala iita Cainán, tominta-nakariri Cainán iita Arfaxad, tominta-nakariri Arfaxad iita Sem, tominta-nakariri Sem iita Noé, tominta-nakariri Noé iita Lamec, ³⁷ tominta-nakariri Lamec iita Musalén, tominta-nakariri Musalén iita Enoc, tominta-nakariri Enoc iita Jared, tominta-nakariri Jared iita Mahalaleel, tominta-nakariri Mahalaleel iita Cainán, ³⁸ tominta-nakariri Cainán iita Enós, tominta-nakariri Enós iita Set, tominta-nakariri Set iita Adán, tominta-nakariri Adán riitaki Tajorentsi.

Ikaariperota-kaeterimi Jesús

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

4 ¹ Tema ojeeka-shiretan-tanakari Jesús Ishire tajorentsi, ipiyaa ipoñahaawo Pareenkaariki. Tema okantakaakari Ishire tajorentsi jataki ochempi-mashiki. ² Ari ijeekakiri janta okaatzi 40 kitejeri, ikowawitaka Kamaari ikaaripero-shireta-kaerimi. Tema tekatsi royaari janta, ayimatakiri itashe. ³ Ikantawita-paakari: “Omaperota-tyaarika Itomintzimi Tajorentsi, pipeyiro owanawontsi iroka mapi.” ⁴ Ari rakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Eenitatsi jankina-rentsi kantatsiri: Tee apatziro okowityee-motari atziri owanawontsi, tema rootaki kowaperotacha akemijanteero okaatzi ikanteeri Tajorentsi.”^d ⁵ Ikanta Kamaari raanakiri Jesús tonkaariki. Ari ikoñatakaa-paentziro maawoeni nampitsi ipinkatha-yitziri atziri. ⁶ Ikantapaeri: “Ari nokanta-kaakyaawo ipinkathatemi piñaayitakiri, ari nopakimiro eejatzi rowaneenkawo. Tema naaka rashita-kaetaka maawoeni, ari omatakyaa nopiri itzimi-rika nokoyiri. ⁷ Aririka pipinkathatena, maawoeni ikaatzi piñaakiri, eeroka ashitane-yaarini.” ⁸ Ari rakanakiri Jesús, ikantziri: “Eenitatsi rojankineetakiri paerani, kantatsiri: Pipinkathateri Pitajorentsite, riitaki pikemijanteri apaani.” ⁹ Ikanta Kamaari raanakiri Aapatziyaweniki, rateeta-kaapaakiri jenoki omizikaaki tajorentsi-panko. Ikantawita-paari: “Kyaari-pero-rika

^d 4.4 tema rootaki kowaperotacha akemijanteero okaatzi ikanteeri Tajorentsi: inashiyita ñaantsi-paeni

Itomintzimi Tajorentsi, pijapoki jaawikinta. ¹⁰Pikenkishireero rojankinee-takiri paerani okantzi:

Ari rotyaan-takimiri Tajorentsi Ronampiri raminakowentemi,

¹¹Riitaki thomaawakimini eero pantziwatantawo mapi piitziki.”

¹²Ari rakanakiri Jesús, ikantziri: “Iroka ikanteetaki eejatzi paerani:

Tee okameethatzi piñaantyaari Piwinkatharite Tajorentsi.”

¹³Teera rotsinampaa-shityaari Kamaari ikaaripero-shireta-kaeri Jesús, iteenkapithata-paentziri eepichokiini.

Retanakari rantayitziri Jesús

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴Ikanta riyaaateero Jesús Tepokiweniki, otyaanakari ishintsinka Ishire tajorentsi. Ithonka ikemakoe-tanakiri janta inampiiteki. ¹⁵Riyotaan-tayitaki kemijantantsipankoki. Osheki ajahaakariri janta.

Ipiyaa Jesús Kashiyakaa-weniki

(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶Ikanta ipiyaawo Jesús Kashiyakaa-weniki, areetaa inampiki jempe rantaritaki paerani. Ari omonkaatapaa kitejeri imakoryaan-teetari, jataki kemijantantsipankoki, rootaki rameta-piintari rirori. Ari ikatziyanaka iñaanatero jankina-rentsi. ¹⁷Ipaetakiri rojankinari Kamantanta-nirini Isaías. Ikanta rapinee-ryaakiro jankina-rentsi, raminakiro jempe ojankinataka, kantatsiri:

¹⁸Ojeekantana Ishire Tajorentsi,

Tema riitaki jeepatzi-tota-kinari.

Rotyaan-takina nokenkithata-kahaeri ashironkaenkari Kameethari
Ñantsi.

Netsinaryaa-koteeri okantzimo-shireta-waetari.

Nokaman-teeri inoshikaetani nokanteeri: “Aritaki pijeekawaetee
kameetha romonkyaaawitee-takimira.”

Aritaki naminakaa-yiteeri mawityaakiri-paeni,

Aritaki nookakaa-wenteeri ikaatzi rompera-waeteetari.

¹⁹Rotyaan-takina nokenkithate: “Nimaeka ojarentsiki ari
ikaminthahae Tajorentsi.”

²⁰Ikanta rapineeta-neero Jesús jankina-rentsi, ipaneeri jewatzirori kenkitha-rentsi, jeekanaki. Tema ipampoyeyanakirini maawoeni atziri ikaatzi jeekaen-tsiri kemijantantsipankoki. ²¹Ari retanakawo ikantanaki: “Omonkaatzi-motakimi nimaeka iroka Jankina-rentsi okaatzi pikemakiri noñaanata-kimiro.” ²²Tema ipampoyeyanakirini ikaatzi kemakiriri ikenkithataki Jesús kameetha. Ikanteeyini: “¿Kaarima irika itomi José?” ²³Roojatzi ikantan-tanakariri: “Kimitaka ari pikantakina: ‘Ajantyya aawintan-tzinkari paawintyya eeroka. Tema osheki nokemako-wentakimi

pantayitakiri Capernaum, ajantyya pantapaero eejatzi jaka pinampiki.’”
²⁴Eekiro ikantana-kitzii Jesús: “Omaperotatyaa nokantemiri, ashi oyiro tee ipinkathatee-tziri Kamantantaniri inampiki rirori. ²⁵Tema omaperotyaa iroka, paerani eeniro ijeekawitani Elías, tee oparya-hae inkani okaatzi mawa ojarentsi eejatzi 6 kashiri janta inampiiteki Israel-paeni, antawo itasheneenteetaki. Osheki kinankawo tzimawita-chari janta, ²⁶roo kanteencha, tee rotyaan-teetziri Elías riyaaata-shitero kinankawo isheninka, apatziro rotyaan-teetakiri riyaaata-shitero otsipajato kaari isheninkata janta nampitsiki Sarepta jeekatsiri Shimaaki ²⁷Ari okimitakari eejatzi eeniro ijeekawita Kamantantaniri Eliseo, tzimawita-cha inampiiteki Israel-paeni osheki mantsiyari pathaawaeta-tsiri. Roo kantariteencha tee rotyaan-teetziri Eliseo retsiyata-kota-kahaa apaani, tema rii rotyaan-teetaki Naamán kaari isheninkata poñaachari Tonkaeroni, retsiyata-kota-kahaeri.” ²⁸Ikanta ikemaeyakini ikaatzi jeekaen-tsirini kemijantaantsipankoki, antawo ikijeeya-nakani. ²⁹Ikatziiyee-yanakani, rahaeta-nakiri Jesús iweyaa-thapita nampitsi jempe ojeeki impeeta ikowaeyini rowaririmi. ³⁰Roo kanteencha Jesús, ishiyapithata-nakari rojatekan-tanakari niyanki, jatee.

Atziri raahashiretziri peyari

(Mr. 1.21-28)

³¹Ikanta roerinkaa Jesús nampitsiki Capernaum jeekatsiri Tepokiweniki. Riyotaa-yitapaeri atziri kitejeri imakoryaan-teetari. ³²Tema tee omaanta ishintsinka riyotaantzira, ipampoyeeyanakirini ikaatzi kemakirori riyotaan-tziri. ³³Okanta janta kemijantaantsipankoki, ari ijeekakiri atziri raahashiretziri peyari, ishintsitanakiro ikaemanaki, ³⁴ikantzi: “Jesús, Kashiyakaa-weni-jatzi, niyotzimi naaka, eerokataki Itajorentsita Pawa. Rootaki pipokantari jaka pithonkae-yinani.” ³⁵Ari ikijathata-nakiri Jesús, ikantanakiri: “¡Pimaerite peyari, piyaatee! Ari ityaanaki atziri rooka-neeri iweyarite, teemaeta romantsiyaa-nakiri.” ³⁶Ari ipampoyeeyanakirini atziri-paeni, ikanta-wakaanaka: “¿Oetakama iroka ñaantsi? Eenitatsi ishintsinka rotsinampaan-tariri romishiyiri peyari ikijathatakirira.” ³⁷Tema ithonka ikemakoe-tanakiri Jesús maawoeni janta inampiiteki.

Retsiyata-kota-kahaero Jesús riyote Pedro

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸Ikanta ishitowanaki Jesús kemijantaantsipankoki, kyaapaaki ipankoki Simón. Ikantee-tawakiri: “Omatatziro riyote Simón antawo jaawakirentsi.” ³⁹Ari roeyota-shita-nakawo omaryaakaha roori, kimiwitaka ikijathata-kityeeromi jaawakirentsi. Etsiyata-kotanaki ojaawaki-witaka. Apathakirotonaa opiriintanaa, aminayita-kiniri opawakiriri.

Retsiyata-kota-kaayitziri Jesús mantsiyari-paeni

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.31-34)

⁴⁰Okanta otsireniityaanaki, ramaeta-paakiniri Jesús osheki atziri inashi-yitachari imantsiyanka. Ikanta iñaawakiri Jesús, apatziro ipampitantakari eepichokiini rako, etsiyata-koyitane. ⁴¹Osheki atziri raahashiretziri peyari romishitowaki iweyarite, antawo ikaemayitzi peyari, ikantzi: “¡Itomi Tajorentsi eeroka!” Teemaeta ishinetziri iñaawaeta peyari, ikijatha-yitakiri, tema riyoteeyini peyari-paeni riitaki Jeepatzii-totaa-rewo irika Jesús.

Riyotaantzi Jesús maawoeni Tepokiweniki

(Mr. 1.35-39)

⁴²Okanta okitejetzi-mataki, ananinkanaki Jesús apaniroeni, ishitowanaki riyaaero ochempi-mashiki. Osheki thotyaakoyiteerini jempe-rika ikinaki. Ikanta iñeeteeri jempe ijeeki, tee ikowaetzi riyaaete. ⁴³Roojatzi ikantan-tanakari Jesús: “Otzimatyee ikemaetero eejatzi otsipaki nampitsi Kameethari Ñaantsi jempe okanta-kota ipinkathari-wentantee Tajorentsi. Tema rootaki rotyaan-tantee-takinari.” ⁴⁴Eekiro riyaaata-kaana-kitziro Jesús ikenkithatanaki kemijantaantsipankoki-paeni okaatzi tzimatsiri janta Tepokiweniki.

Kaari iñeeta-piintzi shimaataantsi

5 ¹Okanta apaani kitejeri, ijeeki Jesús inkaari-cheraaki janta Piyompi-shaariki. Ratsinaki-matakiri atziri ikaatzi piyowentakariri ikemijantziro iñaani Tajorentsi. ²Ari iñaaki apite pitotsi owaataka impanekiiteki. Tee rotetan-teeyaawoni ashitawori, tema ikiwaeya-tziironi ishimaa-mento. ³Otetapaaka Jesús pitotsiki. Riitaki ashitawori Simón iroka pitotsi, ikantakiri rotyaantero eepichokiini niyankyaani. Ari ijeekan-tanakawo Jesús pitotsi, retanaawo riyotaa-yitaneeri atziri. ⁴Ikanta ithonka-nakiro riyotaantzi, ikantzi: “Simón, paanakiro pipito niyankyaani inkaari, ari pishimaatyaari.” ⁵Ari rakanaki Simón, ikantzi: “Nomawitakawo noshimaata tsireni-paete, tekatsi nayi. Tema eeroka kantanari, aritaki nomatakiro.” ⁶Imatakiro ishimaata Simón, raaki osheki shima, rooteentsi otzijaanakimi ishimaa-mento. ⁷Ikaema-wakoteeri ikaata-piintziri ishimaata ramitakoteeri. Ikanta riyaaata-shita-nakiri, ikina-kotee-yakini otsipaki pitotsi, ijaayitakiro apitekiro-paeni ipito, roowiteen-chami itsitsiya-koteeyini. ⁸Ikanta iñaakiro Simón Pedro awijeentsiri, rotziwerowa-shita-nakari Jesús, ikantanakiri: “Piteenkapithatena Pinkathari, kaari-pero-shireri naaka.” ⁹Tema antawo ithaawanaki Simón iñaakiro raaki osheki shima. Ari ikantakari eejatzi itsipatee-yakarini. ¹⁰Imatzita-nakawo Jacobo eejatzi Juan, itomi-

paeni Zebedeo, tema riijatzi itsipatakari Simón. Roo kanteencha Jesús ikantanakiri Simón: “Eero pithaawa-shiwaeta, okimitee-yaawo nimaeka riimi atziri noshimaata-kahae-miri.” ¹¹ Ikanta raata-kotee-yapaeni, rookanakiro maawoeni, royaatee-yanakirini Jesús.

Retsiyata-kota-kahaeri Jesús omatziri pathaawontsi

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹² Ikanta rareetaka Jesús otsipaki nampitsi, ari ipokakiri omatziri pathaawontsi. Ari iñaapaakiri Jesús, rotziwerowa-shita-paakari, ikantapaakiri: “Pinkathari, pikoyi-rika, aritaki omatakyaa petsiyata-kota-kahaena.” ¹³ Rootaki rakotan-tanakari Jesús, rotzinkakiri eepichokiini, ikantziri: “Nokoyi, petsiyata-kotee.” Etsiyatanaki ipathaa-waewita. ¹⁴ Ikantawita-waari: “Eero pikamanta-kotana. Apatziro powanakiro piyaata-shiteri Ompera-tajorentsitaa-rewo, pantantyaawori Ikantakaantani paerani Moisés, paanakiniri Tajorentsi patsipeta-kaani pipira, rootaki riyotan-teetyaari etsiyata-koteemi.” ¹⁵ Roo kanteencha ithonkaka ikemakoe-tanakari Jesús inteena. Osheki atziri piyowentakariri ikemijantziri. Ikowaeyini retsiyata-kota-kaayiteeniri eejatzi imantsiyanka-paeni. ¹⁶ Roo kanteencha ijeekawaetzi apaniroeni rirori Jesús ochempi-mashiki, ari ramanari.

Retsiyata-kota-kaeri Jesús Kijopookiri

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷ Okanta otsipa kitejeri riyotaantzi Jesús, ari ijeekae-yakini Inashitantaniri eejatzi Yotaantaniri, riitaki poñaayiteen-chari nampitsiki-paeni tzimatsiri janta Tepokiweniki, ipatsiteki Judá-paeni, poñaayiteen-chari eejatzi nampitsiki Aapatziyaweni. Tema otyaakari Jesús ishintsinka Tajorentsi, kantacha retsiyata-kota-kaayiteri mantsiyari. ¹⁸ Ari ramaeta-paakiri kijopookiri inatakoe-takiri romaryaa-mentoki. Ikoyi ikyaakaa-paakirimi pankotsiki, romaryaa-koteri jempe ijeekaki Jesús. ¹⁹ Teemaeta omata ikyaakaeri, tema osheki atziri piyoteenchari. Rateeta-kaanakiri jenoki pankotsiki, imoontakiro pankotsi, rowayiita-kotakiri ipiyowentee-takarira Jesús. ²⁰ Riyotzi Jesús kyaaripero rawentaakari irika-paeni, ikantanakiri kijopookiri: “¡Nosheninka! Ipeyakoe-teemiro pikaaripero-shire-witaka.” ²¹ Ikanta ikemaeyakini Yotaantaniri eejatzi Inashitantaniri, ikanta-shiretee-yanakini: “Itheenkatziiiri Tajorentsi irikawé. Tema tekatsi materoni ipeyakotantero kaari-perori, apatziro Tajorentsi ipeyakotan-tziro.” ²² Riyotzimaetaka Jesús ikenkishiryaa irika-paeni, rojampita-nakiri, ikantziri: “¿Iitakama pikenkishiryaa-waeta-shitantari? ²³ ¿Tema okameethatzi nokante: ‘Ipeyakoe-teemiro pikaaripero-shire-witaka?’ Rooma pikoyi nokanteri: ‘Pikatziye, piyaatee.’ ²⁴ Nimaeka piyoteri Itomi Atziri otzimi-motziri

ishintsinka jaka kepatsiki, aritaki ipeyakoteeri kaaripero-shire-witachari.” Ipithoka-shita-nakari kijopookiri, ikantziri: “Nokantzimi Naaka, pikatziye, paaneero pomaryaa-mento, piyaatee pipankoki.”

²⁵Apathakirotanana ipiriintanaka kijopookiri, raaneero romaryaan-tawitari. Tema iweshiryaa-wenta-nakari Tajorensi jaatee ipankoki.

²⁶Tema ipampoyeeyanakinirini ikaatzi ñaakiriri, iweshiryaa-wenta-yitanakari eejatzi rirori Tajorensi. Ithaawan-kakiini ikanteeyini: “Teera añaapiinta-tziro kimityaawoni iroka.”

Rahaetan-tanakariri Leví

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷Ikanta ishitowa-neera Jesús, iñaapaakiri iitachari Leví. Ijeeki rirori, jempe rowakiri jewari wirakocha ishintsitantzi ramaeteniri koriki, ikantapaakiri: “Poyaatena.” ²⁸Katziyanaka Leví, rookanakiro maawoeni, royaata-nakiri.

²⁹Ikanta Leví raanakiri Jesús roemoshirenkyaa ipankoki itsipatanakari riyotaani. Ari riyaatzitakari eejatzi osheki shintsitan-tatsiri ramaeteniri koriki, osheki itsipa-paeni jatayiteen-tsiri. Ari ikaatee-yakirini rowaeyani. ³⁰Ikanta Inashitantaniri itsipatakari Yotaantaniri, iñaana-minthatakiri riyotaani Jesús, ikantziri: “¿Iitaka pitsipatan-tariri powaeyani eejatzi pimiriteeyini kaari-pero-shireri, pitsipatakari eejatzi shintsitan-tatsiri ramaeteniri koriki?” ³¹Ari rakanaki Jesús, ikantanakiri: “Aririka imantsiyate atziri ipoka-shitziri aawintan-tatsiri, riima atziri kaari mantsiyatatsi tekatsi ikoyi rirori. ³²Tema tee nopoka-shitziri ikimitakantawitari kameetha-shireri, tema nopoka-shita-tziiri kaari-pero-shireri nokaema-shireteeri rookaero kaari-perori.”

Ikenkithata-kotziro Jesús itziwenteeta

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³Ikanta rojampitee-takiri Jesús, ikantee-tziri: “¿Iitaka kaari itziwentanta piyotaani? Riima rashi Juan, eejatzi rashi Inashitantaniri-paeni, osheki itziwenta-piinteeyani, ramaneeyani eejatzi. Noñiiri piyotaani eeroka, tee itziwenta-nityaa, owawaeyitacha, irawaetatsi imiri.” ³⁴Ari rakanaki Jesús, ikantzi: “Aririka itsipatee-tyaari aawakaa-chari, ¿arima itziwenteetapaakyya? ³⁵Rooma paata, aririka rahaetakiri iimenteetari, aripaetera itziwenteetyaa.” ³⁶Ari roshiya-kaawenta-nakinirini Jesús, ikantziri: “Apaani paejatoteentsiri ikithaateetari, aririkami rowamatanteetantyaawo ojapeki owakirari, ari omaperota-nakyya otzijaaperotanaki aririka aminthata-nakyya owakirari. Teera okameethatakaero paejatoteentsiri ikithaateetari rowamatantee-tantyaawomi owakirari. ³⁷Ari okimitari eejatzi, tee ikameethaperotzi paejatoteentsiri mashitsinaki rowantee-tyaari eeryaari imiriteetziri. Aririka rowantee-tyaari,

aritaki itzijaanaki, apaatashi-waetakyaa imiriteetziri eejatzi mashitsi-naki.

³⁸Tema apatziro ikameethatzi owakirari mashitsi-naki rowantee-tyaari.

³⁹Ikaatzi ametawori imiriziro poetatsiri, eero rametaawo imiritee-ro eeryaari. Ikanta-piinte: ‘Rootaki kameethatatsi amiritero poetatsiri.’”

Ikenkithata-kotziro Jesús kitejeri imakoryaan-teetari

(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

6 ¹Okanta apaani kitejeri imakoryaan-teetari, ikinaki Jesús pankirentsi-mashiki. Ikanta riyotaani-paeni rojaperyaakitanaki okithoki, ramiroka-kitakiro rowantyaawori. ²Tee inimotziri Inashitantaniri-paeni, rojampitakiri ikantziri: “¿Litaka pijaperyaakitan-tawori? Tema tee oshinetaa-ntsita rantawaeteete kitejeri imakoryaan-teetari.” ³Ari rakanaki Jesús, ikantanaki: “¿Tema piñanatakotziri pinkatharini David aantawita-kariri itashe itsipayitakari ikaateeyini? ⁴Ikyaaiki tajorentsi-pankoki, raakiro ratanteetari tajorentsita-tsiri, rowakawo rirori, ipakiri eejatzi itsipayitakari. Tema tee oshinetaan-tsiwita rowaetyaawo, apatziro rowapiinta-yitawo Ompera-tajorentsita-rewo.” ⁵Ari ikantaki eejatzi: “Irika Itomi Atziri ipinkathari-perotzi rirori, rawijiro kitejeri imakoryaan-teetari.”

Atziri kijowakori

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶Okanta otsipa kitejeri imakoryaan-teetari, ikyaaiki Jesús kemijantantsipankoki, riyotaan-tapae eejatzi. Ari ijeekakiri kijowakotsiri rakoperoki. ⁷Tema raminakoperoyakirini Yotaantaniri eejatzi Inashitantaniri, ikoyi iñeeri Jesús retsiyata-kota-kaeri kijowakori kitejeri imakoryaan-teetari otziman-tyaari ikanta-koteriri. ⁸Iyotzimaetaka Jesús oeta ikenkishiryaaari irika-paeni. Ikaemakiri kijowakori, ikantziri: “Pipoki, pojatenkyaa nopiyotee-yakanika naaka.” Pokanaki kijowakori, katziya-paaka. ⁹Ari ikantzi Jesús: “Nokoyi nojampitee-yimini: ¿Otzimikama shinetaa-ntsita-tsiri anteri kitejeri imakoryaan-teetari? ¿Tema okameethatzi aneshironkatante, rooma kameethatatsi owamaante? ¿Tema okameethatzi antero rooperori, rooma kameethatatsi akaariperowaete?” ¹⁰Raminanakiri Jesús piyowenta-kariri, iñaanata-nakiri kijowakori, ikantziri: “Pampiryaa-wakotee.” Matanaka ikantakiri, akotsitane kameetha. ¹¹Tema antawo ikijeeya-nakani jewari-paeni. Ikamanta-wakahae-yakani jempe ikinakaero ikoshekyaaari Jesús.

Riyoshiitaki Jesús 12 Otyaantaa-rewo

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹²Ari itonkaanaki Jesús ochempiki ramanyaa. Tema roetzinaarikotakawo maawoeni tsireniriki ramaniri Tajorentsi. ¹³Okanta

okitejeta-manee, ipiyotakiri maawoeni riyotaani. Ari riyoshiitaki ikaatzi 12, riitaki iitakiri Otyaantaa-rewo. ¹⁴Irika ikaatzi riyoshiitakiri: Simón, riitaki iitakiri Pedro, (akantziri añaaniki aaka Kijori.) Riyoshiitakiri Andrés rirentzi Simón. Riyoshiitakiri Jacobo, Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵Mateo, Tomás, Jacobo itomi Alfeo. Riyoshiitakiri Simón iiteetziri eejatzi Kijakotan-taniri.^e ¹⁶Riyoshiitakiri Judas rirentzi Jacobo. Riyoshiitakiri eejatzi Judas Nampitsi-weri, riitaki pithoka-shityaarini paata.

Ikenkithata-kaeri Jesús osheki atziri

(Mt. 4.23-25)

¹⁷Ikanta roerinkae-yaani Jesús itsipataari riyotaani. Ari ijeekae-yapaakini owinteni-pathatzi. Osheki atziri piyowenta-wakaariri, Aapatziyaweni-jatzi, eejatzi ikaatzi nampiyitawori ipatsiteki Judá-paeni. Eenitatsi poñaayiteen-chari inkaari-thapyaaki nampitsiki Mapiniki eejatzi Shimaaki. Ipokaeyakini irika-paeni ikemiro ikenkithatziri Jesús, ikowaeya-tziini rirori-paeni retsiyata-koeteeniri imantsiyarite-paeni.^f ¹⁸Tema ikaatzi raahashireyitziri peyari, retsiyata-kota-kaayiteeri. ¹⁹Ikowaeyakini maawoeni atziri ipampitanta-wakyaari eepichokiini rako, tema otzimi-motziri Jesús ishintsinka, retsiyata-kota-kaayitziri maawoeni.

Ikenkithata-koetziri kimoshireta-tsini eejatzi ashironkaa-chani

(Mt. 5.1-12)

²⁰Ikanta raminanakiri Jesús riyotaani, ikantziri: “Ari itajonka-wentee-teemi eeroka-paeni ashironkaenkari, tema eerokataki ñahaeroni ipinkathari-wentantee Tajorentsi.

²¹Ari itajonka-wentee-teemi piñaawitawo pitashe-neenta-waetzi nimaeka, tema rooteentsi piñero pikemaneenteeyaa. Ari itajonka-wentee-teemi piñaayi-witawo piraa-neenta-waeta nimaeka, tema rooteentsi piñero pishironta-waeteeyaa.

²²Ari itajonka-wentee-teemi okantawitakyaa piñaayi-witawo nimaeka ikijaneenteetemi, rokimaetemi, ikaweya-waeteetemi, imaninta-waeteetemi, okantakaan-tziro pawentaari Itomi Atziri.

²³Pithaamenta-yiteeyaa, pikimo-shire-yitee, tema Tajorentsi pinayiteemini inkiteki. Pikenkishireero okaatzi rantakiri piwaejatzitani ikemaatsita-kaawaetakari Kamantantaniri-paeni.

²⁴¡Ashironka-matsiteetemi ashaahantzinkari! Tema piñaayitakiro nimaeka pinintaa-waeyitaka.

²⁵¡Ashironka-matsiteetemi pikaatzi piñiuro nimaeka pikema-neentayita! Tema aritaki piñero paata eeroka pitashe-neentee.

^e 6.15 Kijakotan-taniri = cananeo = Owinteni-weri ^f 6.17 Iroka-paeni oweyaanta-paakawori ñaantsi, eenitatsi ojankinataka eejatzi janta vs 6.18.

¡ashironka-matsiteetemi pikaatzi piñaayitziro nimaeka pishironta-waeta! Ari piñeero paata pikemaatsi-waeteeyaa, ari piraawaetee-yaari eejatzi.

²⁶ ¡Ashironka-matsiteetemi pikaatzi rajahaa-wenteetzimi nimaeka! Tema ari ikantawitee-takari paerani oshiyako-witariri Kamantantaniri-paeni.”

Petakotyaari kijaneenta-yitzimiri

(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷“Roo kanteencha pikemi nokantzi naaka: Petakoteeyaari ikaatzi kijaneenta-yitzimiri, paakameetha-yiteeri. ²⁸Eero pipiyatari kijimawaetzimiri. Pamana-koyityaari theeyako-yitzimiri. ²⁹Aririka ipajawooteetemi, pishineteeyaari imontewootanakimi ipajatem. Aririka ikowaete rahaetero pithaari pipewiryakowo, pishineteniri eejatzi raanakiro pikithaatarira. ³⁰Aririka ikanteetemi: ‘Pipina,’ okameethatzi pipimanta-yite. Aririka rayitee-temiro pashitari, te okameethatzi pikiñaani-wentero. ³¹Pikoyi-rika retakoe-temi, petawakyaawo eeroka petakotantya.

³²Aririka petakota-shitakyaari ikaatzi etakota-yitzimiri eeroka, ¿Kameethatakima iroka? Tema tee, tema rootaki imata-piintakiri kaari-pero-shireri. ³³Aririka paakameethata-shitakyaari ikaatzi aakameethatzimiri eeroka ¿Kameethatakima iroka? Tema tee, tema rootaki imata-piintakiri kaari-pero-shireri. ³⁴Aririka ikanteetemi: ‘Pipawakinawo, ari noepiyeemi,’ roojatzi pipantawakari tema piyotzi ari imateemi eeroka paata. ¿Kameethatakima iroka? Tema tee, tema rootaki imata-piintziri kaari-pero-shireri. ³⁵Petakoyiteeyaari eeroka kijayitzimiri, eero pipiyatari. Pipimanta-yite aririka ikowa-koteetemi, eero poyaawenta ipiyeetemi eeroka. Antawo ipineeteemi, itominteemira Jenoki-jatzi. Omaperotatya retakoyitakari rirori maawoeni atziri kaari pasoonkitantatsini eejatzi kaari-pero-shireri-paeni. ³⁶Ikimateero Ashiteeri retakotanta, ari pikimita-neeayari eeroka.”

Ikenkithata-kotziro Jesús kantzimataantsi

(Mt. 7.1-5)

³⁷“Tee okameethatzi piyakowentante, paamaeyaa riyakowentee-tzimikari eeroka. Eero pikantzi-matantzi, imaeteemi-kari eeroka paata. Aririka pipeyakotante, ari imaeteemi eeroka paata. ³⁸Pipimanta-yitee, tema ari imaeteemi eeroka paata, rawijakae-teemiro eeroka okaatzi pipimantakiri. Eenitatsi-rika pantzi-motantakiri, ari imaperotee-teemi paata eeroka.”

³⁹Ikanta roshiya-kaawenta-nakiniri Jesús, ikantzi: “¿Kantachama ikathata-wakaeyaa mawityaakiri? Tema tee riyotzi jempe ikini, ari iparyaki apitekiro-paeni omooki. ⁴⁰Teera iñahaetzi apaani iyotee-tziri

rawijiri yoteeriri. Rooma paata aririka riyotaa-peroe-takiri aritaki ikimitee-yaari yoteeriri paerani. ⁴¹Tema okimiwitakawo aririka otyaa-kitemi antawo incha-petoki pokiki, ¿kantachama pamineri itsipa tyaa-kita-chari eepichokiini rokiki? ⁴²¿Kantachama pikanteri: ‘Pipoki nayimiro tyaa-kita-kimiri?’ Tema otyaaki-takimi eeroka antawo incha-petoki. Tema poshiyakari eeroka owapeyi-motan-taniri. Otsizmatyee petawakyaawo eeroka paawaero antawo inchapetoki otzikaa-kimiri pokiki, paminee kameetha paantee-yaanariri tyaa-kiteen-chari eepichokiini.”

Ari iyoetzirori okithokitanaki-rika

(Mt. 7.15-20)

⁴³“Apaani inchato jaankanata-tsiri oshooki, tee inëetziro okaariperote okithoki. Rooma inchato jampiya-shita-tsiri, tee okameethatzi okithoki. ⁴⁴Otsizmatyee aminakoteri kameetha-rika okaatzi rantayitziri, rootaki ayotantyaari kameetha-shireri irika. ¿Añiiroma chochoki imiriteetziri okithokitan-tyaawo owaato kitochee? Tema tee. ¿Kantachama okithokitan-tyaawo otsipa chochoki-paeni roori? Tema eero.[§] ⁴⁵Arira ikimi-yitanaari kameetha-shireri ikenkishiryaa-piintawo kameethari, rootaki okameethatantari rantayitziri. Riima kaari-pero-shireri tee ikenkishiryaa-piintawo kameethari, rootaki okaariperotantari rantayitziri. Tema okaatzi ikenkishiryaa-yitari, rootaki iñaaniyitakari eejatzi.”

Ikenkithata-koetziri apite owatzikirori ipanko

(Mt. 7.24-29)

⁴⁶“¿Litaka ikantee-tantanari: ‘Pinkathari, pinkathari?’ Teemaeta ranteena-wo okaatzi nokanta-yitziri. ⁴⁷Tzimayitatsi mataneerori okaatzi nokanta-yitziri. Irika roshiya-naari: ⁴⁸Tema roshiyari apaani atziri wetsika-tsiri ipanko, ikiya-shitakiro otzinkami okijo-pathatzira kepatsi, rowatzikakiro. Okanta opokaki antawo amaani, ookanta-paakawo pankotsi, tee eewokiro. Tema rowatzikae-takitziro kameetha okijo-pathatzira. ⁴⁹Riima ikaatzi peyakotzirori nokanta-yitziriri, kaari antaneeroni. Roshiyakari apaani atziri wetsika-witachari ipanko, teemaeta ikiyashi-perotziro inthomoeki. Okanta opokaki antawo amaani, ookanta-paakawo, tyaanaki. Tee inëeteero.”

Retsiyata-kota-kahaeri Jesús romperatani reewarite owayiri-paeni

(Mt. 8.5-13)

7 ¹Tema ithonka-nakiro Jesús ikenkithata-kaeri atziri-paeni, jatee nampitsiki Capernaum. ²Ikanta imantsiyataki retako-perotani

§ 6.44 chochoki imiriteetziri = uva; chochoki-paeni = higo

romperatani reewarite owayiri-paeni wirakocha, rooteentsi ikamemi. ³Ari ikemako-wenta-kiriri Jesús, rotyaantaki rantariperote Judá-paeni, ikaemiri Jesús, retsiyata-kota-kaeniriita romperatani. ⁴Ikanta riyaaata-shitakiri Jesús, ikantapaakiri: “Ohseki okameethate pamita-koteri irika reewarite owayiri-paeni, ⁵tema raakameethata-piintakina, rowetsika-kaantakina noyemijantaantsipankote.” ⁶Ikanta Jesús royaata-nakiri pokashita-kiriri. Rootentsi raree-tyaami ipankoki, itonkiyotakari itsipaminthari reewarite owayiri, riitaki itsipa rotyaan-takiri, ikantawakiri rirori: “Pinkathari, ikantakaan-tzimi neewarite, ikantzi: ‘Osheki nopinkathatakimi eeroka, eero omata pikyaa-wankotena, tema tekatsi kowaperotenani naaka.’” ⁷Rootaki kaari niyaata-shitan-tzimi noñeemi naaka. Apatziro nokoyiro piñaani pikanta-kaanta-wakiri nomperatani, aritaki retsiyata-kotee. ⁸Eenitatsi omperatanari naaka, eenitatsi eejatzi owayiri-paeni nomperatari naaka. Aririka nokanteri: ‘Piyaate,’ aritaki riyaaataki. Aririka nokanteri itsipa: ‘Pipoki,’ aritaki ipokaki. Aririka nokanteri nomperatani: ‘Pantero iroka,’ aritaki rantakiro.” ⁹Ari ipampoyaanakiri Jesús ikemakirira ikantaki reewarite owayiri. Ipithokashita-nakari ikaatzi oyaatakiriri, ikantziri: “Riitaki matakirori ikemijantzi irika, tema ikaatzira tzimatsiri nosheninka-paeni Israel-paeni tekira noñeeta apaani oshiyarini irika.” ¹⁰Ikanta ipiyanaawo ipankoki jewari ikaatzi rotyaan-teetakiri, iñaapaa-tziiri rompereetari etsiyata-kotee imantsiya-witaha.

Rowañahaeri Jesús eentsite kinankawo

¹¹Ikanta riyaaataki Jesús nampitsiki iiteetziri Owaneenka-weni, itsipayitakari riyotaani. Osheki eejatzi atziri-paeni oyaatakiriri. ¹²Ikanta rareetzi-mataka nampitsiki, itonkiyota-kotantaka rahaetziri kaminkari ikiteeteri, apintzite otomi iroka tsinani kinankawo. Osheki atziri oyaatakirori iroka tsinani. ¹³Ikanta iñaawakirowa Jesús kinankawo tsinani, antawo retako-shireta-nakawo. Ikantziro: “Aritapaaki piraawaetaka.” ¹⁴Ipokapaaki okaakiini, ipampita-paakiro rowantee-takariri kaminkari. Katziyee-yapaakani natakotziriri. Ikantzi Jesús: “Ewankari, eeroka noñaanatz, pipiriintee.” ¹⁵Piriintanaa kamawiteenchari ñaawaetanee. Rakathata-neeri Jesús roojatzi riniroki. ¹⁶Antawo ithaawae-yanakini ikaatzi ñaakiriri. Ikanta iweshiryaa-wenta-nakari Tajorentsi, ikantee-yanakini: “Pokaki riiperori Kamantantanari.” Ikanteeyini eejatzi: “Riitaki Tajorentsi kaminthaa-yiteeri.” ¹⁷Ithonka ikemakoe-tanakiro rantakiri Jesús maawoeni ipatsiteki Judá-paeni, eejatzi otsipaki nampitsi okaatzi ijeeka-nampi-yitziri janta.

^h 7.6 Irika reewarite owayiri kaari Judá-paeni, itsipa-jatzi atziri irika. Tema paerani apaani Judá-paeni, tee ikyaa-wanko-ritzi kaari isheninkata.

Rotyaan-takiri Juan riyotaani
(Mt. 11.2-19)

¹⁸Ikanta ikemaki Juan okaatzi awijeen-tsiri, ikamantakiri riyotaani-paeni. Ari riyoshiitaki apite riyotaani, ¹⁹rotyaan-takiri rojampiteri Jesús, ikanteri: “¿Eerokama iiteetziri, ‘Pokatsini?’ Kaari-rika eeroka, ¿Eenitatsima itsipa noyaa-koteri?” ²⁰Ikanta riyateeyanakini, iñaapaakiri Jesús, ikantapaakiri: “Rotyaan-takina Juan Omitsiryaatan-taniri nojampitemi: ¿Eerokama iiteetzi ‘Pokatsini?’ Kaari-rika eeroka, ¿Eenitatsima itsipa noyaa-koteri?” ²¹Tema eekiro retsiyata-kota-kaayitatziiiri Jesús inashiyita-chari imantsiyanka, ikaatzi raahashireyitziri peyari, rokiryaa-kaayitee osheki mawityaakiri. ²²Roojatzi ikantan-tanakariri ikaatzi pokaentsiri: “Aririka pipiyanee, pikaman-tapaeri Juan okaatzi piñaakiri eeroka nantakiri, okaatzi pikema-kinari eejatzi. Tema naminakaa-yiteeri mawityaakiri, nanashita-kaayiteeri kijopookiri, netsiyata-kota-kaayiteeri pathaawaeta-tsiri, nokemakaa-yiteeri matayempiri, nañaakaa-yiteeri kaminkari, nokenkithata-koteeniri Kameethari Ñaantsi ashironkaenkari-paeni. ²³Tema ari itajonka-wentee-teeri ikaate kaari kijoshire-wenteenani.”

²⁴Ikanta ipiyeeya-naani rotyaantani Juan, rojampita-nakiri Jesús ikaatzi piyowenta-kariri, ikenkithata-kotziri Juan, ikantzi: “¿Iitaka piñaakiri chapinki ochempi-mashiki? ¿Riima piñaaki kimitawori jawooki opironka-tonkita-kaawo tampyaa?ⁱ ²⁵¿Piñaakirima rowaneenkata ikithaata? Tema tee. Tema ikaatzi owaneenkata-chari ikithaata, ijeeka-wankotziri pinkathari. ²⁶Tema rootaki piyaata-shitan-takariri piyotee-yakini Kamantantaniri irika. Tema imaperota-tziiro rirori rawijanakiri itsipa Kamantantaniri-paeni. ²⁷Tema riitaki rojankinata-koetakiri paerani, ikanteetaki:

Pamine, aritaki notyaantaki etyaawoni ikamanta-kotemi,
Riitaki wetsiki-mironi jempe pikinapaaki.

²⁸Pikemi nokantzi naaka: Paerani osheki atziri tzimawiteen-chari, tekatsi awijirini Juan okaatzi riyota-nitakiri. Riima ikaate tsinampa-shiretaatsini, ipinkathari-wenteeri Tajorentsi, aritaki rawijeeri Juan.” ²⁹Ikaatzi kemakiriri ikantayitakiri Juan, ikantanakiri: “Nokoyi pomitsiryaatena.” Ari imatzita-nakawo ikoyi romitsiryaateeteri ikaatzi shintsitan-tatsiri ramaeteniri koriki. Ari imonkaatzirori okaatzi inintakaan-takiri Tajorentsi. ³⁰Riima Inashitantaniri-paeni eejatzi Yotaantaniri-paeni tee ishinetyaa romitsiryaa-yiteri Juan, ari rapaatzirori okaatzi ikashiya-kaantziri Tajorentsi.

³¹Ipoñaashita ikantzi Jesús: “¿Iitaka noshiya-kaanteriri irika-paeni atziri? ³²Nokimita-kaanteri owashaantawae-rintzi eentsi kaankii-rentsiki

ⁱ 7.24 kimitawori jawooki opironka-tonkita-kaawo tampyaa = atziri shipeta-shireri

aririka roshiya-kaawaetyaa ikaatzi reentsiteeyini, ikanta-wakahae-yaani: ‘Jame ashowite omampaan-tyaari.’ Tee ikoyi. Ikantawita: ‘Jame omampaeya owashiretan-tyaari.’ Tee ikoyi. ³³Aritaki pikantee-yakani eeroka-paeni. Piñaawitakari Juan itzitapaakawo owanawontsi, tee imiritziro shinchaari, pikantee-yakirini: ‘Raahashireta-tziiri peyari, rootaki itziwaetantari.’^j ³⁴Ikanta ipokaki Itomi Atziri, tee itziwityaawo rirori owanawontsi, imiritziro shinchaari. Ikantee-takiri: ‘Kaari-perori irika, niyawae-rintzi, shinki-tzinkari, raapatziyari shintsitan-tatsiri ramaeteniri koriki, raapatziyari eejatzi kaari-pero-shireri.’ ³⁵Tekatsi oetyaa ikantee-takiriri, tema aririka iñahaeteero okaate awijatsini paata, ari riyoteeri omaperotatya riyota-nitzi.”^k

Rareetari Jesús Inashitantaniri iitachari Simón

³⁶Ikanta apaani Inashitantaniri raanakiri Jesús rowakae-yaari. Areeteeyakani ipankoki, jeekapaaki Jesús rowapiinteeta. ³⁷Okanta apaani kaari-pero-shireri tsinani nampitawori janta, okemako-wentakiri Jesús areetaka ipankoki Inashitantaniri rowaeyaani, jataki roori aakotanaki kajankari owantawo onaki rowetsikae-tziro mapinaki.^l ³⁸Okatziyi-mota-paakari iitziki Jesús, irayi-mota-paakari. Okanta othaatanaka oyaaki okiki ashetapaakiri iitziki, oshetan-tanaari oeshi. Okanta onintaneeri iitziki, ojeetan-tanakari kajankari. ³⁹Ikanta iñaakiri Inashitantaniri amakiriri Jesús, ikanta-shiretanaki: “Kyaari-pero-rikami Ikamantanta-nirite irika, ari riyotakiro mi jeme okantawaeta iroka tsinani antakiriri, tema kaari-pero-shireri roori.” ⁴⁰Ipoñaashita ikantanakiri Jesús irika Inashitantaniri: “Simón, eenitatsi nokoyiri nokantemiri.” Ikantzi rirori: “Ajantyya pikantenawo yotaantaniri.” ⁴¹Ikantzi Jesús: “Eenitatsi atziri pinatziriri itsipa apite atziri. Apaani ipina-perotaki osheki koriki, riima itsipa ipinatakiri eepichokiini.”^m ⁴²Okanta paata, tee imateeri irika apite atziri roepiyeeri koriki, ipeyaakoe-teeri rireewitani apitekirop-aeni. Ajantyya pikantena, ¿Itzimikama etako-perotan-tachani?” ⁴³Ikantzi Simón: “Riitakira etako-perotan-tacha atziri ipeyako-peroetakiri rireewitani.” Ikantzi Jesús: “Pimatakiro eeroka pikantakiri.” ⁴⁴Raminanakiro Jesús ojeekaki tsinani, ikantziri Simón: “¿Piñaakiro antakiri iroka tsinani? Tema nokyya-wanko-witakimi eeroka, teemaeta pipana nijaa nokewa-paakyaari noetziki. Rooma iroka tsinani, okewan-takinawo oyaaki shitowa-neentsiri okiki, opoñaashita oshetan-takinawo oeshi. ⁴⁵Tee pitho-woota-wakina tee powethata-wakina eeroka, rooma iroka tsinani osheki onintakina noetziki. ⁴⁶Tee pijee-patzii-totan-tanari

^j 7.33 owanawontsi = pan; shinchaari = vino ^k 7.35 okaate awijatsini = okaate tzimaaniyitatsini ^l 7.37 mapinaki = alabastro ^m 7.41 ipinatakiri osheki koriki = 500 denario; ipinatakiri eepichokiini = 50 denario

eeroka yeenkantsi pipinkathatena, rooma iroka tsinani, ojeetan-takinawo kajankari noetziki. ⁴⁷Osheki okaaripero-shire-witaka iroka tsinani, ipeyakoe-teeniro okantakaawo osheki etakotantaka. Riima ikaatzi ipeyakoe-tziri eepichokiini, eepichokiini retakotanta.” ⁴⁸Opoñaashita ikantanakiro tsinani: “Ipeyakoe-teemiro okaatzi pikaaripero-shire-witaka.” ⁴⁹Ikantee-yanakini ikaatzi itsipatee-yarini: “¿Iitayaakama irika imatantawori kaari-perori ipeyakotantero?” ⁵⁰Eekiro ikantana-kitziiro Jesús iroka tsinani: “Piyaaete kameetha, rootaki pawijako-shiretan-taari pawentaana.”

Tsinani amitako-yitakiriri Jesús

8 ¹Ikanta itsipayitakari Jesús 12 riyotaani, ithonkakiro maawoeni nampitsi ikenkithataki jempe ikanta-kota Tajorentsi ipinkathari-wentantee. ²Ari ikaatakiro tsinani-paeni okaatzi retsiyata-kota-kahaeri raahashirewitari peyari, okaatzi mantsiya-yiwita-chari eejatzi. Iroka okaatzi oyaatakiriri: María, iiteetziri Pankothanthaari-jato, raahashirewitari ikaatzi 7 peyari, ³kaakitapaaki roori Juana iina Chuza romperatani Herodes, kaakitapaaki Susana. Eenitatsi eejatzi otsipa-paeni tsinani okaatzi papiinta-kiriri koriki Jesús.

Roshiya-kaawentziri Jesús pankiwae-ryaantzi

(Mt. 13.1-15,18-23; Mr. 4.1-20)

⁴Ikanta ipiyowenta-paakari Jesús osheki atziri. Riitaki poñaayiteen-chari otsipaki-paeni nampitsi ikoyi iñeeri. Roshiya-kaawenta-tziiniri okaatzi riyotaa-yitziriri, ikantziri: ⁵“Eenitatsi pankiwae-rintzi jatatsiri ipankiwaete. Ikanta rooka-kitakiro iwankiri, eenitatsi ookakita-paenchari awotsiki, ithonka raatzika-kitee-takiro. Ikanta ipokaeyakini tsimereriki, rowapaakawo. ⁶Eenitatsi otsipa ookakita-paenchari omapi-pookitzira kepatsi. Okanta oshooka-witanaka, intsipaete ojampishitanaki, tema tee irenka-pathata kepatsi. ⁷Eenitatsi otsipa ookakita-paenchari kitochee-mashiki. Otsipataanakawo kitochee-mashi oshooka-witanaka. Okanta awijanakiro kitochee oshookanaki, kamanaki pankirentsi. ⁸Rooma otsipa ookakita-paenchari okameetha-pathatzira kepatsi, kameetha oshooka-paaki, kithokitanaki. Tema eenitatsi shookapaen-tsiri kameetha.” Ikanta ikaatakiro ikenkithataki, ari icheraanaki ikantanaki: “Okowa-perotatyaa iroka, otzimatyee pikemijantee-yawakini maawoeni.”ⁿ

⁹Ari rojampita-nakiri riyotaani-paeni, ikantziri: “¿Oetaka oshiyakaawenta-chari okaatzi piyotaan-takiri?” ¹⁰Ikantzi Jesús: “Ishinette-takimiro eeroka piyota-koteero jempe okanta-kotaka ipinkathari-wentantee Tajorentsi. Riima itsipa-paeni, eero nokaman-tziri, apatziro noshiya-

ⁿ 8.8 shookapaen-tsiri kameetha = okaatzi 100 okithoki

kaawenteniri. Ari raminawitee-yaani, eero iñiimaetawo. Ari ikemawitee-yakyaawoni, eero ikematha-tzimaetawo.

¹¹ Iroka okanta-kota noshiya-kaawentakiri: Iroka okithoki ipankitee-takiri, rootaki oshiyakaa-wentacha iñaani Tajorentsi. ¹² Okaatzi ookakita-paenchari awotsiki, oshiyakaa-wentari kemawitawori ñaantsi, ipokapaaki Kamaari imaejanta-kaapaakiri, tee ikemijantzi, eero rawijako-shiretee. ¹³ Ari okimita ookakita-paenchari omapi-pookitzira, oshiyakaa-wentari kemawitawori ñaantsi, intsipaete ikemijantawitawaka. Tee riyotako-perota-wakiro ñaantsi, rooka-nakiro ikemijantzi. Tee ramawetziro rantakae-takirira kaari-perori, tema ikimitakawo pankirentsi tee otzima-perotzi oparetha. ¹⁴ Ari okimita ookakita-paenchari okitochee-mashitzira, oshiyakaa-wentari kemawitawori ñaantsi. Okantakaan-tziro okantzimo-shire-waetari, ikenkishiryaa-waeta rashaahantyyaa, iñaamawaetawo ithaamenta-waetyaa. Tema awijanakiro ñaantsi ikemawitakari, roshiyakawo pankirentsi kaari kithokita-tsini. ¹⁵ Rooma okithoki ookakita-paenchari okameetha-pathatzi kepatsi, oshiyakaa-wentari kemijanta-neerori ñaantsi, kameetha-shiretanee, amawewaetanee, roshiya-kotakawo pankirentsi kameetha shookanaki, osheki okithokitanaki.”

Okoñaata-koyitee omanako-yiwiteen-chari
(*Mr. 4.21-25*)

¹⁶ “Akoyi-rika onthoteri ootamentotsi, tee atapata-kotziri. Tee owakotziri otapinaki. Tema owakotziri jenoki ikoñeetyaakotantyaari ikaatzi kyahaa-tsiri.” ¹⁷ Ari okimityaari eejatzi, otzimatyee okoñaata-koyitee omanako-yiwiteen-chari, ooñaawonteero kaari ikematha-witeeta paerani. ¹⁸ Paamawentyaawo okaatzi pikemakiri. Jempe-rika itzimi otzimi-motakiri, ari otzimimo-peroteeri osheki. Riima kaari otzimi-motzi, imaperoe-teeri raapithee-teeri okaatzi tzimimo-witariri.”^p

Riniro Jesús eejatzi rirentzi-paeni
(*Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35*)

¹⁹ Okanta opoka-shitakiri riniro Jesús otsipatakari rirentzi-paeni oñeeri. Teemaeta omatziro oñeeri rotzikakiro atziri piyowenta-kariri. ²⁰ Ari ikamantee-takiri, ikantee-tziri: “Ari opoki piniro otsipatakari pirentzi-paeni, okoyi oñeemi.” ²¹ Ikantanaki rirori: “Ikaatzi kemaerori

^o 8.16 otapinaki = otapinaki amaamento, ojenoki-neenta-yitatzi imaantari-paeni oshiyaawomi okaatzi ojenoki-yitzi menkontsi-tapi ^p 8.18 Okaatzi kenkithata-kota-chari jaka, iroka okanta-kota: “Eepichokiini-rika pikemijanta-wakiro nokanta-kimiri, eepichokiini piyoteero. Rooma pikemijanta-perotawaki-rika, osheki piyotawakiri, eekiro niyotakaa-perota-nakityeemiro.”

ĩñaani Tajorentsi, rantaneero eejatzi okaatzi ikowakaeriri, riitaki nirentzitari, rootaki nonirontari.”

Romaeriuro Jesús tampyaa
(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²² Ari rotetanaka Jesús pitotsiki itsipata-naari riyotaani-paeni, ikantaneeri: “Jame amontyahaee intatsikirona.” Jateeyakini.
²³ Ikanta imontyaa-koteeyani, maanaki Jesús. Ari itampyaata-kotaki niyankyaa-niki inkaari, antawo otamakaatanaki, kita-tapaaka nijaa pitotsiki, rooteentsi itsitsiya-koteeyini. ²⁴ Riyaata-shitee-tanakiri Jesús, rowakiryahaee-tapaakiri, ikantee-tziri: “¡Yotaanari! ¡Yotaanari! ¡Atsitsiya-kotatyee!” Piriintanaka Jesús, iñaanata-nakiro tampyaa, ikantziro: “¡Aritapaaki pitampyaataki!” Ikantziro otamakaatzi inkaari: “¡Pimaeryaate!” Awijanaki tampyaa, maeryaatane inkaari. ²⁵ Ikantziro riyotaani-paeni: “¿Jempema okinakika pawentaani?” Tema ipampoyee-yanakirini riyotaani, antawo ithaawan-tanakari, ikanta-wakahaeyani: “¿Iitatyakama irika romoeryaan-tawori tampyaa, eejatzi inkaari?”

Gadara-jatzi raahashiretziri peyari
(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶ Ikanta imontyaakawo Jesús intatsikiro inkaari Tepokiwani, areeteeyakani nampitsiki Gadara.⁹ ²⁷ Roo raata-kowita-paaka, ishiya-shita-wakari raahashiretziri peyari. Paeranitaki raahashiretee-tziri, tee ikithaateeyaa, tee rameteeyaa ijeekae pankotsiki, ashi royiro ijeekawaetzi kitataa-rewo-mashiki. ²⁸ Ikanta iñaaawakiri Jesús, rotziwerowa-shita-wakari. Ishintsitanakiro ikaemanaki, ikantzi: “¡Jesús! ¡Itomi Tajorentsi-perori! ¿Jempema pikantenaka? ¡Tee nokoyi powashironkaena!”
²⁹ (Tema ikijathata-wakitziiri Jesús irika peyari rookaneeri irika atziri. Paeranitaki ijeeka-shiretan-takari. Osheki roojotan-tawiteetari eshirotha, ithatyaayitziro. Ishiya-shiya-waeta ochempi-mashiki ikantakaari peyari.)
³⁰ Ikanta rojampita-nakiri: “¿Jempema piitaka?” Ikanteeyini peyari: “Noeta ‘Oshekyaantzi.’ ” Tema osheki peyari jeeka-shiretan-takariri irika atziri. ³¹ Eekiro ikantana-kitzii peyari: “Tee nokoyi pithonkae-yinani.”
³² Ari ipiyotaka tyonkaariikiini osheki chaancho ishimokawaeteeyini. Ikanteeyini peyari: “Potyaantena chaanchoki.” Ikantzi Jesús: “Pimatero.”
³³ Jatanaki peyari-paeni chaanchoki, raahashireta-paakiri, rootaki ishiyan-tanakari impeetaki, japokae-yapaakani maawoeni inkaariki, thonkaka ipiinkaki.

³⁴ Ikanta iñaaakiro aminakowentziriri chaancho-paeni okaatzi awijeentziri, shiyeeya-nakani, ikamantanta-paaki nampitsiki, ikamanta-nakiri

⁹ 8.26 Gadara = Gerasa

eejatzi ikaatzi jeekayita-tsiri rowaneki. ³⁵Ari ipokaeya-nakini atziri raminiro okaatzi awijeen-tsiri. Ikanta rareetee-yapaakani ijeekaki Jesús, iñaapaa-tziiri raahashirewitari peyari ijeekaki itsipatakari Jesús, ikithaataka, kameetha ikantanaa. Ari ithaawae-yanakini. ³⁶Tema ikaatzi ñaakirori awijeen-tsiri, ikamanta-wakiri ikaatzi pokayiteen-tsiri, ikantziri: “Riitaki irika etsiyata-kota-kahaeriri raahashirewitari peyari.” ³⁷Ikanta nampiyitawori ipatsiteki Gadara-jatzi, osheki ipankinawentee-yakarini Jesús, ikantziri: “Piyaatee, tee nokoyi pijeeki-motena.” Rootaki ikantan-tariri, tema antawo ithaawan-tanakari. Ari rotetanaa Jesús pitotsiki, piyanaka. ³⁸Ipankinawenta-witawaari retsiyata-kota-kahaeri, ikantziri: “Nokoyi noyaata-nakimi.” Rakanakiri Jesús, ikantziri: ³⁹“Eero poyaatana, piyaatee pinampiki pikamantantee, pikantapae: ‘Rowawijaa-kotaana Tajorensi.’ ” Imatakiro irika atziri, jatee inampiki, ikamanta-paeri maawoeni atziri, ikantapaeri: “Rowawijaa-kotaana Jesús.”

Rishinto Jairo eejatzi tsinani pampitzitakiriri ithaari Jesús

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰Ikanta ipiyaa Jesús, osheki ithaamentakari atziri ipiyowenta-waari, tema riitaki royaako-yitakiri. ⁴¹Eenitatsi apaani atziri iita Jairo, riitaki jewatakaan-tatsiri kemijantantsipankoki. Iñaapaakiri Jesús, rotziwerowa-shita-paakari, ikantapaakiri: “Pinkathari, nokoyi piyaate nopankoki.” ⁴²Tema okami-matatzi rapintote rishinto. Tema okaataki roori 12 ojarensite. Royaata-nakiri Jesús pokashita-kiriri. Ikanta royaatzirira atziri-paeni irika Jesús, ratsinaki-matakiri.

⁴³Okanta apaani tsinani ojokaawaeta-chari ira, okaata-kotaki 12 ojarensi omantsiya-waetaki, tekatsi-maeta materoni raawintero. Tema thonka-kotaka orikite aawinta-kaanta-witaka. ⁴⁴Okina-shita-paakiri itaapiiki Jesús, opampitzitakiri eepichokiini opatzikakiki ithaari. Apathakirotonaa etsiyata-kotanaki ojokaawaetaha ira. ⁴⁵Ikanta rojampitan-tanaki Jesús, ikantzi: “¿Iitaka pampitakinari?” Tekatsi kamanta-tsinani iita pampitzitakiriri. Ari iñaawaetanaki Pedro itsipatakari ikaateeyini, ikantzi: “Yotaanari, tema piñaakiri ratsinaki-matakimi osheki atziri.” ⁴⁶Eekiro ishintsita-nakitzii Jesús ikantzi: “Iitaka pampitakinari. Tema nokemawakiro noshintsinka eenitatsi etsiyata-kotakaa-shitakari.” ⁴⁷Okanta oñaakiro iroka tsinani tee omana-kota okaatzi antakiri, ompetawaetanaka, opoka-shita-paakiri Jesús, otziwerowa-shita-paakari, maawoeni ikemaetakiro okamanta-kota, ikemaetakiro jempe okanta omapoka-shitanaka etsiyata-kotanee ojokaawaetziro ira. ⁴⁸Ikantanakiro rirori: “Tsinani, rootaki etsiyatakotakahaemiri pawentaana. Kantacha piyaatee, pikimoshiretanee.”

⁴⁹Tekira ithonkirootami Jesús iñaanatziro tsinani, areetapaaka poñeenchari ipankoki jewari, ikantapaakiri: “Kamakira pishinto, aritapaaki

poñaashirenkakiri yotaantaniri.”⁵⁰ Ikanta ikemakiri Jesús areetapaen-chari, ikantanakiri rirori: “Eero pithaawa-shiwaeta. Pawenteena, aritaki etsiyata-kotee.”⁵¹ Ikanta rareetee-yapaakani pankotsiki, tekatsi ishinete ikyaapaaki, apatziro Pedro, Jacobo, Juan, ashitawori rishinto eejatzi iniro.⁵² Osheki irakotee-yawoni kamaentsiri. Ikantapaaki Jesús: “Eero pirahaeyani, tee okami, omakoryaatzii.”⁵³ Itheenka-shiryaawitee-takari Jesús, tema omaperotatya iñahaetakiro okamaki eentsi.⁵⁴ Ikanta roteya-wakota-paakiro Jesús, ishitsitanaki iñaanatanakiro, ikantziro: “¡Eentsi, pipiriinte!”⁵⁵ Piyashire-tapaaka eentsi, piriintanaa. Ari ikantzi Jesús: “Pipiro owanawo.”⁵⁶ Ari ipampoyaanakiri Jesús irika ashitawori eentsi. Eekiro ikantana-kitzii Jesús: “Tee nokoyi pikamantantero okaatzi piñaakiri.”

Rotyaan-teetziri 12 Yotaa-rewo

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

9¹ Ikanta ipiyotakiri Jesús 12 riyotaani ipakiri ishintsinka. Imatanakiro rirori retsiyata-kota-kaayitziri raahashireyitziri peyari eejatzi mantsiya-rentsi-paeni.² Rotyaan-takiri ikamantantero jempe okanta-kota ipinkathari-wentantee Tajorentsi, retsiyata-kota-kaayiteeri mantsiyata-tsiri.³ Ikantayitakiri: “Eero paayitanaki oetarika, eero paanaki pikotzi, pithaate, powanawo, piyorikite, eero paanaki eejatzi otsipa pithaari.⁴ Aririka pareetakyaa pankotsiki, ari pimaa-piintatyee roojatzi pawijan-takyaari.⁵ Eerorika raakameethee-tzimi janta, pawija-pithateri, potekaneero pipatsite piitziki, rootaki riyotan-teetyaari tee ikemijantzi.”⁶ Ikanta riyateeyakini riyotaani, ithonka ikamantantakiro nampitsiki Kameethari Naantsi, osheki mantsiyari retsiyata-kota-kaayitaki.

Ikamantakari Juan omitsiryaatan-taniri

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷ Ikanta pinkathari Herodes ikema-kotakiri Jesús okaatzi rantayitakiri, okantzimo-shireta-nakari, tema eenitatsi kantatsiri: “Añahaera Juan Omitsiryaatan-taniri.”⁸ Itsipa kantatsiri: “Elías irika.” Ikanteetzi eejatzi: “Aamaa riitaki piriintaacha itsipa Kamantantaniri jeekitachari paerani.”⁹ Roojatzi ikantan-tanakari Herodes: “Tema nothatyaa-kaantakiri Juan. ¿Jempema itzimi nokemako-tziri nimaeka?” Osheki ikowawitaka iñeerimi Jesús.

Rowaeyani 5000 shirampari

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-34; Jn. 6.1-14)

¹⁰ Ikanta ipiyayitaaha Otyaantaa-rewo, ikamanta-paeri Jesús okaatzi rantayitakiri. Ikanta ipiyota-waeri maawoeni, raanakiri nampitsiki

^r 9.5 otekirori ipatste iitziki

iiteetziro Shima-pankoni. ¹¹Roo kanteencha riyotee-yakini atziri jempe ikinaki, royaata-nakiri. Raawakiri Jesús kameetha irika-paeni, ikamantakiri jempe okanta-kota ipinkathari-wentantee Tajorentsi, retsiyata-kota-kaayitakiri mantsiya-yitatsiri. ¹²Tema tsireniityaanaki, ipokapaaki riyotaani ikaatzi 12, ikantapaakiri: “Potyaan-teeri atziri-paeni nampitsiki, ramini jempe imayi, jempe royaa eejatzi, aamaa-shityaa eenitatsi-rika owaantsiki. Tema ajeekatzii ochempi-mashiki.” ¹³Ari ikantzi Jesús: “Pipiri eeroka royaari.” Ari ikanteeyini: “Tekatsi nopiri, apatziro ikaatzi apite shima eejatzi okaatzi 5 atantari. ¿Pikoyima niyaate namananta-kiteniri royaari maawoeni atziri?”^s ¹⁴Aamaaka ikaateeyini 5000 shirampari piyoteen-chari. Opoñaashita Jesús ikantziri riyotaani: “Pipiyoyiteri ikaate 50 atziri poejeeka-yiteri, ari pikimita-kiriri maawoeni.” ¹⁵Ari ikantakiro, rojeekakiri maawoeni atziri. ¹⁶Ikanta raakiri Jesús irika shima eejatzi atantari, aminanaki inkiteki, ramanakotakawo. Itzimpetowakiro, ipayitakiri riyotaani, rowawijaa-kiniri rirori atziri-paeni piyoteen-chari. ¹⁷Tema maawoeni rowaeyakani, kemae-yapaakani. Rowiiteero okaatzi tzmahaanta-neentsiri, roteyiteero okaatzi 12 kantziri jaapaachari.

Riyotaki Pedro: Jeepatzii-totaa-rewo irika Jesús

(Mt. 16.13-20; Mr. 8.27-30)

¹⁸Ikanta ijeeki Jesús ramaneyani itsipatari riyotaani. Ari rojampita-kiriri ikantziri: “¿Iitaka ikenkishiryaa-kotanari atziri-paeni?” ¹⁹Akaeyanakini riyotaani, ikantzi: “Eenitatsi atziri kantatsiri, Juan Omitsiryaatan-taniri eeroka. Ikantzi itsipa Elías eeroka. Eenitatsi kantayita-tsiri eejatzi, riitaki etawori Kamantantaniri añahaatsiri” ²⁰Opoñaashita ikantzi Jesús: “¿Jempema pikanteeyini eeroka?” Ari rakanaki Pedro, ikantzi: “Eerokataki Jeepatzii-totaa-rewo poñaachari Tajorentsiki.” ²¹Ari ikantanakiri Jesús: “Eerowa pikamanta-kotana.”

Ikenkithata-kotziro Jesús rowamaeteri

(Mt. 16.21-28; Mr. 8.31-9.1)

²²Eekiro ikantana-kitzii: {Mr 8.31 “Antawo ikemaatsita-kaena Antaripero-paeni, reewari-paeni Ompera-tajorentsita-rewo, eejatzi Yotaantaniri-paeni, aritaki rowamaa-kaantakina. Roo mawatapaen-tsini kitejeri, añahaana.”}

²³Ari ikantanakiri maawoeni: {Mr 8.34 “Eenitatsi-rika kowatsiri itsipatena, rookaero ikowashi-yitari rantero, okantawityaa ikentakoe-teri,} itsipata-piintena kitejeriki. ²⁴{Mr 8.35 Tema ikaatzi etakowaeta-chari rantayitziro ikowayitzi rirori, ari ipeya-shiteeyaa.

^s 9.13 atantari = pan

Riima ikaatzi atsipewentawori rantaneero nokoyiri naaka} rootaki ikamawentan-tanari, aritaki rawijako-shiretee. ²⁵ {Mt 16.26/Mr 8.36 Aminaashi-waeta otzimi-motantzi owaahawontsi jaka kepatsiki, aritaki opeyakaa-shitan-teeyaa.} ²⁶ {Mr 8.38 Tema ikaatzi pashiwentakakinari naaka eejatzi okaatzi nokenkithata-koyitakiri, ari imatapaeri eejatzi Itomi Atziri ipashiwen-takaapaeyaari paata aririka ipiye ramaero} rowaneenkawo, rashi Ashitariri, {Mr 8.38 eejatzi rashi ronampiripaeni tajorentsitaa-tsiri.} ²⁷ Ari ikantanaki eejatzi Jesús: {Mt 16.28 “Omaperotatyaa, eenitatsi pikaatziri jaka, tekira pikamiita aritaki} piñaakiro jempe ikantyyaa Tajorentsi ipinkathari-wentante.”

Ishipakirii-motziri Jesús riyotaani

(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

²⁸ Okanta awijaki 8 kitejeri, tonkaanaki Jesús ochempiki ramanyaa, ari itsipata-nakari Pedro, Jacobo eejatzi Juan. ²⁹ Ikanta ramanaha, ari ipaashini-pootanaki Jesús, kitamaanikitanaki ithaari oshipakiryaaanaki. ³⁰ Iñeetatzii apite katziya-paenchari itsipata-paakari Jesús, Moisés irika itsipatakari Elías. ³¹ Otapotakari rowaneenkawo jempe ikatziyee-yapaakani, ari ikenkitha-kotee-yironi jempe ikanteeteri Jesús rowamahaeteri Aapatziyaweniki. ³² Tema ayimata-kirira Pedro iwochokini eejatzi ikimitakari ikaatzi itsipatakari. Okanta awiji-motanakiri iwochoki, iñaatziiro rowaneenkawo Jesús itsipata-karira apite koñaata-paentsiri. ³³ Roo ipiyi-matanaka apitera tsipata-paentariri Jesús, ikantzi Pedro: “¡Yotaanari! {Mt 17.4 Omaperotatyaa okameethatzi pamakina jaka. Kameetha nowetsikimi mawa panko-tsisheta: Apaani pashi eeroka, apaani rashi Moisés, rashi apaani Elías.}” Iñaawaeta-shitanaka Pedro, tee riyotzi oeta ikantziri. ³⁴ Iñaawae-mintheetzi Pedro, opamanka-paakiri menkori, antawo ithaawanaki. ³⁵ {Mt 17.5 Ikematzi iñaawaetee-tanaki menkoriki, ikanteetzi: “Notyomi irika} niyoshiitakiri. Pikemijanteeri.” ³⁶ Okaatapaakira ñaantsi iñaawaetee-takiri, iñeetatzii apaniroeni ijeekanee Jesús ikatziya. Teera ikamantantzi-tyaawo riyotaani jempe ikanta iñaakiri, romanakotakiro.

Retsiyata-kota-kaeri Jesús eentsi raahashiretziri peyari

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷ Okanta okitejetamane, oerinkae-yaani Jesús ipoñahaawo tonkaariki ochempiki, osheki pokapaen-tsiri itonkiyota-waeyaari. ³⁸ Ari rojatekaka apaani atziri, ishintanakiro kaemanaki ikantzi: “¡Yotaantaniri, nokoyi pamininari napintzite notyomi! ³⁹ Raahashireta-tziiri peyari, osheki ikaemakaa-waetziri, ishimore-paanteta-kaeri ikamana-waetzzi, rompoja-kaawaetari, tee rookaneentziri eepichokiini. ⁴⁰ Nokanta-witakari piyotaani retsiyata-kota-kaenari, tee imatziri.” ⁴¹ {Mr 9.19 Rakanaki

Jesús ikantanaki: “Tee pikemijantee-yanitzi eeroka,} pikinashi-waetaka. {Mr 9.19 ¿Jempema okaate nojeeki-mota-neemi, noñeero namaweyitemi? Pamakiri jaka pitomi.”} ⁴²Ikanta ramaeta-paakiri eentsi, ishinki-wenta-kaanakari peyari, tyaanaki jaawiki, antawo rompetawetanaka. Ikanta Jesús ikijathatakiri peyari, etsiyata-kotanee eentsi, raaneeri ashitariri. ⁴³Tema ipampoyeyanakirini atziri iñaakiro ishintsinka Tajorentsi.

Rapiiteero Jesús ikamanta-kota ikami-motante

(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Ikanta rapiitakiro Jesús ikantziri riyotaani: ⁴⁴“Powakempityaawo eeroka iroka ñaantsi, okowa-perotatyaa. Rooteentsi raakaan-teeteri Itomi Atziri” ⁴⁵Roo kanteencha tee ikemathatee-yironi okaatzi ikantawitariri, tema romana-pithee-tatziiri eero ikemathatantawo. Rootakira ithaawan-teeyarini tekatsi ojampiterini oeta ikenkithata-kotziri.

Jempe itzimi riiperota-tsini

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶Ikanta riyotaani Jesús ikanta-wakaa-wentakawo iitarika riiperota-tsini. ⁴⁷Roo kanteencha riyotaki Jesús oeta ikenkishiryaaari riyotaani-paeni. Raaki apaani eentsi, rojeekakiri jempe ijeekaeyini. ⁴⁸Opoñaashita ikantzi: {Mt 18.5 “Ikaatzi aakameethateeriri oshiyakariri eentsi rawentaana, naaka raakameethataki.} {Mr 9.37 Ari okimitari eejatzi, aririka paakameethatakina naaka, oshiyawaetakawo riitaki paakameethatane otyaanta-kinari jaka.} Ikaatzi kaari riiperota-tsini nimaeka jaka, riitaki riiperotaa-tsini paata.”

Ari atsipatari kaari kijaneenteeni

(Mr. 9.38-40)

⁴⁹{Mr 9.38 Opoñaashita ikantanaki Juan: “Yotaanari, noñaaki chapinki apaani atziri paerirori piwaero, retsiyata-kota-kaakiri raahashireziri peyari. Teera añeeri atsipatyaari jaka, nooka-kaakiri.”} ⁵⁰Ikantanaki Jesús: “Eero pooka-kaerimi, {Mr 9.40 tema ari atsipatari kaari kijaneenteeni.”}†

Ikijathatee-tziri Jacobo eejatzi Juan

⁵¹Aritaki monkaatzi-mata-paaka roenokan-teeyaari Jesús, tonta-shiretanaki riyaate Aapatziyaweniki. ⁵²Rotyaantaki aminaantakiterini janta Oshitekii-toniki. ⁵³Roo kanteencha tee ikowaeyini Oshitekii-toni-jatzi ikini-moteri, tema riyoteeyini riyaatatye Aapatziyaweniki. ⁵⁴Ikanta Jacobo eejatzi Juan, ikantanakiri Jesús: “Pinkathari, jame

† 9.50 atsipatari kaari kijaneenteeni: inashiyita ñaantsi-paeni

akaemakaante ookatha-rentsi opoñaakyaa inkiteki, ikimitakiro paerani Elías, ithonkyaaata itayaa irika-paeni.”^u ⁵⁵Ari ipithoka-shita-nakari Jesús, ikijathata-nakiri, ikantziri: “Tema tee pikameetha-shirete eeroka. ⁵⁶Teera rootaki ipokantyaari Itomi Atziri jaka ipeyashi-waeteeyaa atziri, tema otzimatyee rowawijaa-koyiteeri.” Roojatzi ikinanta-nakari otsipaki nampitsi.”

Kowawita-chari royaaterimi Jesús

(Mt. 8.18-22)

⁵⁷Ikanta rawijanakira Jesús, ikantawitee-tawaari awotsiki: {Mt 8.19 “Yotaanari, nokoyi noyaata-nakimi jempe pikinayite eeroka.”} ⁵⁸{Mt 8.20 Rakanaki Jesús, ikantziri: “Eenitatsira imoo kowincha imaanta-piintari, eejatzi ikimita tsimereri-paeni eenitatsi imayimento. Riima irika Itomi Atziri tee otzimi ipanko imaanta-piintyaari rirori.”} ⁵⁹Opoñaashita ikantawita-nakari Jesús itsipa: “Poyaatena eeroka.” Ikantzi rirori: “Pinkathari, {Mt 8.21 nokowawitaka naaka noyaata-nakimi, eeromaeta nimaeka, nokowatzii noñeero nokitata-neeri ashitanari, aripaete noyaatemi.”} ⁶⁰Ikantanakiri Jesús: {Mt 8.22 “Tema ikaatzi kamashireta-tsiri, aritaki ikitateeri rirori kaminkari-paeni.} Otzimatyee pikenkithata-koteero eeroka jempe okanta-kota ipinkathari-wentantee Tajorentsi.” ⁶¹Ari ikantawitanaka itsipa: “Pinkathari, nokoyi naaka noyaatemi, roo kanteencha pishinetena nowethata-panaatyaari nosheninka nonampiki.” ⁶²Rakanaki Jesús, ikantziri: “Apatziro okanta pamina-piintziro pikiya-shitziro piwankiri, tekatsi paminayitanee otsipa. Ari ikimitari kaari ookaeroni ranta-piintayitziri, teera iñeero okameethatzimoperoteri ipinkathari-wenteeri Tajorentsi.”

Rotyaan-teetakiri ikaatzi 70

10 ¹Okanta okaatapaaki iroka-paeni, ari raminaki Jesús itsipa rotyaanteri ikaatzi 70, apite-paeni rotyaan-takiri, reewateri nampitsiki jempe ikinayitanaki rirori. ²Ikantakiri: {Mt 9.37-38 “Roshiyakawo irika-paeni atziri ojampaen-katzi pankirentsi, roo kanteencha tee itzima-perotzi atziri owiiteeroni. Pamaneeri eeroka-paeni Awinkatharite, rotyaan-teeta osheki jatashiterini atziri-paeni, tema eenitatsi osheki kemijantaa-tsini.} ³Piyaateeyini eeroka, naakataki otyaantzimiri, {Mt 10.16 pikimitakari rotyaan-teetziri ipireetari jempe ipiyota katsimari owantaniri.}” ⁴Eero paanaki piyorikite, powanawo, paakontata-shityaa. Eero piwethatari piñaanakiri awotsiki pojamanitzi-

^u 9.54 ookatha-rentsi = paamari ^v 9.56 Eeniyitatsi jankina-rentsi jempe tee iñeetziro etanakawori iroka ñaantsi jaka. inashiyita ñaantsi-paeni ^w 10.3 ipireetari = owisha; owantaniri = lobo

kari. ⁵ Aririka pareetakyaa pankotsiki, piwethata-paakyaari jeekatsiri. Pikanta-paakiri: ‘Okantashitzimaetyaa pijeeka-waete kameetha pipankoki.’ ⁶ Eenitatsi-rika aakameethata-wakimini, aritaki ijeekae kameetha. Rooma eerorika raakameethatzimi, aminaa-shita piwetha-witapaakari. ⁷ Ari pimaa-piintatyee pankotsiki jempe pareetaka, eero pamina-minatzi otsipa pankotsi. Ari poyaari, piraayitero ipaetemiri. Tema {1Ti 5.18 otzimatyee ipineeteri antawaeta-tsiri. ⁸ Aririka raakameethateetemi nampitsiki jempe pareetakyaa, poyaawo okaate ipaetemiri janta. ⁹ Petsyata-kota-kaayiteri mantsiyari janta, pikanteri: ‘Rooteentsi ipinkathari-wentantee Tajorentsi.’ ¹⁰ Rooma pareewitakyaa otsipaki nampitsi, eerorika raakameethee-tzimi, pawija-pithateri, pikanta-nakiri: ¹¹ ‘Ari notekaneero noepatsite noetziki jaka, rootaki riyotee-tantyaari tee pikemijantzi. Roo kanteencha, otzimatyee piyote rooteentsi ipinkathari-wentantee Tajorentsi.’^x ¹² Roo kanteencha, paata oweyaantyaawoni kitejeri, imaperoe-teeri rowajankiteeteri rirori nampitawori janta, aritaki awijeero ikanteeteri Paamaarini-jatzi.”

Ashironkamatsiteerini kijoshireri nampitsiki-paeni

(Mt. 11.20-24)

¹³ {Mt 11.21 “Ashironkaamatsitemini Shima-pankoni-jatzi eejatzi nampitawori Corazín. Osheki piñaawitakawo notajonka-wentantaki, teemaeta pikemijanteeyini. Riimi ñaakinani Mapini-jatzi eejatzi Shimaa-jatzi, aritaki ikithaata-nakyaawomi meremawota-tsiri kithaarentsi, jeekawaeta-nakimi jamampoki rowashireta-kotyaa ikaaripero-shire-yitaki, ikemijanteemi maawoeni rirori-paeni.} ^y ¹⁴ {Mt 11.22 Eerokataki imaperote rowajankiteeteri paata aririka raminakoe-teeri maawoeni ranteetakiri. Aritaki awijeero ikanteeteri Mapini-jatzi eejatzi Shimaa-jatzi.} ¹⁵ {Mt 11.23 Eejatzi eeroka-paeni nampitawori Capernaum, pikenkishirewita piyaatee inkiteki, apatziro piyaa-matsitee jempe ikinayitzi kaminkari.}

¹⁶ Eenitatsi-rika kemijantemini, naakataki ikemijantaki. Itzimi-rika maninta-shireta-kimini, naaka imaninta-shiretaki. Itzimi-rika maninta-shireta-kinari naaka, imanintakiri jempe itzimi otyaanta-kinari jaka.”

Ipiyayitaa rotyaan-teetakiri ikaatzi 70

¹⁷ Tema kimoshireyitee ipiyeeyaani rotyaan-teetakiri kaatatsiri 70, ikantayitapae: “Pinkathari, tema eeroka otyaanta-kinari, rantziro peyari nokanta-yitziriri.”^z ¹⁸ Ari ikantzi Jesús: “Noñaakiri Kamaari

^x **10.11** otekirori ipatsite iitziki ^y **10.13** meremawota-tsiri kithaarentsi; {Mt 11.21 Tema irika-paeni nampitawori Corazín eejatzi Shima-pankoni-jatzi, Judá-paeni irika. Riima Mapini-jatzi eejatzi Shimaa-jatzi, itsipa-jatzi-paeni irika, tee isheninkatari Judá-paeni.} ^z **10.17** otyaanta: waerontsi

rowaryahae-takiri inkiteki ikimiwaetakawo aamorenki ookatharentsi.^a ¹⁹Tema naaka kantakaawo otzimi-motan-tzimiri pishintsinka, aritaki omatakya pojatekan-tyaari maanki eejatzi kitoniro-paeni. Ari potsinampaakiri peyari kijaneentzimiri, tekatsira awiji-motemini. ²⁰Eero pikimo-shire-wenta-shitawo rantakiro peyari pikanta-kiriri. Apatziro pikimo-shire-wentero rojankinee-teero piwaero-paeni inkiteki.”

Ikimo-shiretzi Jesús
(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹Roojatzi ikimo-shiretan-tanakari Jesús, ikantanaki: {Mt 11:25-26 “Pawa, tema eeroa pinkathari-wentziriri inkite-jatzi eejatzi kepatsi-jatzi, osheki najahaa-wentakimi. Tema eeroa omani-motakiri yotaniri-paeni iroka-paeni, riitaki piyotakaa-yitee oshiyariri eentsi itsinampa-shiretzi. Ari okanta, tema rootaki inimota-kimiri eeroa Ashitanari.”} ²²{Mt 11.27 Ikantanakiri piyowenta-kariri: “Riitaki Ashitanari yotakaa-nawori maawoeni. Apatziro riyotana rirori, tema Itomi rowana. Ari nokimitari naaka apatziro niyotziri Ashitanari, kantacha niyotakaa-yiteeri nokoyiri naaka riyoteeri.”}

²³Ikanta ipiyotakiri Jesús maawoeni riyotaani, raanakiri inteeneeni, ikantakiri: “Ari itajonka-wentee-teeri ikaate ñaayiteeroni okaatzi piñaayiteeri eeroa. ²⁴Tema tzimawitacha osheki Kamantantaniri, eejatzi pinkathari-paeni kowawiteen-chari {Mt 13.17 iñiromi okaatzi piñaakiri, okaatzi pikemayi-teeri eejatzi eerokapaeni. Teemaeta ikemaeyironi rirori.”}

Neshironkatan-taniri Oshitekii-toni-jatzi

²⁵Ari ijeekakiri Yotaantzirori ikantakaan-teetani, ikoyi ikompita-kaeyaari Jesús, ikantakiri: “¡Yotaantaniri! ¿Oetaka nanteri naaka nañaantee-yaari?” ²⁶Ikantzi Jesús: “¿Oetaka ikantee-takiri Ikantakaan-teetaniki? ¿Jempema okanta piyota-kotziro eeroa?” ²⁷Ari ikantzi Yotaantaniri: “Piwinkatharite irika Tajorentsi, otzimatyee pininta-peroteeri, pininta-shireteeri, pininta-shintsiteeri. Poshireperoteeyaari. Petakoteeyaari pisheninka, pikimita-kaanteeri pineshironkatziro eeroa piwatha.” ²⁸Ikantzi Jesús: “Omaperotatyaa pikantakiri. Pantero iroka, aritaki pañahae.”

²⁹Ari ikowa-witanaka rotzikaa-kota-nakyaami, rojampita-nakiri Jesús, ikantziri: “¿Jempema itzimika nokimita-kanteri asheninka?” ³⁰Ikantzi Jesús: “Eenitatsi asheninka poñaachari Aapatziyaweniki ikoyi riyatero Kashiryaariki. Okanta niyanki awotsi, itonkiyotakari koshintzi, raapithatakiri okaatzi tzimi-motziriri, rompoja-wetakiri, rookanakiri

^a 10.18 Kamaari = Yakatantaniri

awotsi-nampiki ikami-matanakira. ³¹ Ari ipokaki Ompera-tajorentsitaawewo, isheninka naawita, ñaawita-paakari romaryaaka, tee raminanakiri rawija-pithata-nakiri. ³² Ari ikimitakari eejatzi Leví-paeni, rijjatzi isheninka, riitaki amita-kotanta-piinta-tsiri Tajorentsi-pankoki. Ñaawita-paakari romaryaaka, tee raminanakiri rawija-pithata-nakiri. ³³ Ikanta ipokaki Oshitekii-toni-jatzi, kaari isheninka naawita rirori. Ñaapaakari romaryaaka, ineshironkata-paakiri. ³⁴ Raawinta-paakiri itziritan-takari aawinta-wontsi, ikanta rowankitanakiri ipiraki, raanakiri nampitsiki. Riitaki aminakowenta-kiriri.^b ³⁵ Okanta inkaa-manee, raaki apite koriki, ipinako-wenta-nakiri, ikantanaki: ‘Paminakowentenari irika. Aririka nopiyaki paata, nopinata-paemi okaate paminakowenta-kinari.’”^c ³⁶ Ari rojampitziri Jesús irika Yotaantaniri, ikantziri: “Mawa ikaatzi ñaakiriri ikoshitee-tziri. ¿Jempema itzimika kimitakaan-takariri isheninka?” ³⁷ Rakanaki rirori, ikantzi: “Riitaki irika neshironkata-paakiriri.” Ikantzi Jesús: “Piyaatee, roojatzi pimata-paeri eeroka.”

Rareetawo Jesús opankoki Marta eejatzi María

³⁸ Ikanta rawijanaki Jesús areetaka otsipaki nampitsi. Ari ojeekiri tsinani iitachari Marta, rootaki ijeeki-mota-paaki opankoki. ³⁹ Iroka tsinani eenitatsi irento oeta María. Rootaki tsipata-wakariri Jesús okemijantziri ikenkitha-waetzi. ⁴⁰ Rooma Marta osheki okantzi-motakawo amina-yitawakiniri iita opawakiriri Jesús. Rootaki opoka-shitan-takariri, okantapaakiri: “Pinkathari, owapintaakina eentyo. ¿Pikantenawo amitakota-wakina?” ⁴¹ Roo kanteencha ikantanakiro Jesús: “Marta, ¿oetaka okantzimo-shiretan-tzimiri okaate pantayiteri?” ⁴² Apaani okanta kowaperota-chari, rootaki okowakiri María tema tekatsi materoni raapithateero.”

Ikenkithata-kotziro Jesús amanaantsi

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

11 ¹ Ikanta riyataki Jesús ramana. Ikanta ithonkakiro, ari ikantakiriri apaani riyotaani: “Pinkathari, piyoteenawo ramaneeta, ikimiteero Juan riyotaakiri riyotaani rirori.” ² Ari ikantzi Jesús: “Iroka pikante pamana-piintya eeroka:

{Mt 6.9-13 Ashitanari, nampitawori inkiteki,
Tajorentsi iroka piwaero.
Pipinkathari-wentantee.

Pantakaan-teero jaka kepatsiki okaatzi pininta-kaanteeri eeroka.

^b 10.34 ipira = kawayo; itziritan-takari aawinta-wontsi = yeenkantsi eejatzi poetatsiri (vino) ^c 10.35 koriki = denario, riitaki ipinatanta-piintee-tziri rantawaeteetzi apaani kitejeri

Pikimita-kaanteeri jeekatsiri inkiteki, rantayitziro okaatzi pininta-kaeriri.^d

³ Pipapiintenawo kowityii-motanari noyaari.^e

⁴ Pipeyakoteenawo nokaaripero-shireta-waetaki, Tema nomatakiro naaka, nopeyakoteeri ikaatzi owaaripero-shireta-kinari.

Eero pishinetaana iñaantee-tena, ikowaete rantakae-tenawo kaari-perori.”}

⁵ Ari ikantanakiri eejatzi: “Aririka itzimi apaani pitsipa-minthari, ipokaki niyanki-paeteki, ikantemi: ‘Pipawakina mawa atanteetari,^f

⁶ eenitatsi areetachari nopankoki, tekatsi tzimatsini nopawakiriri.’ ⁷ Ari pikanta-wityaari: ‘Eero poñaashirenkana nomaakaa-tziiri neentsite-paeni, tema nashitakiro nopanko, rootaki eero omatanta nopimi.’

⁸ Kimiwitaka eero pikowawita pipiri okantawitakyaa riiwitaka pitsipa-minthari. Roo kanteencha eekiro ishintsitatzi ikowa-kotzimi, ari patiwakanakyaawo pitzinaanaki, pipawakiri okaatzi ikoyiri.” ⁹ Ikantzi Jesús: {Mt 7.7 “Pikowa-kotante, pithotyakotantee eejatzi, aritaki ipaeteemiro pikoyiri. Poshiya-kaantero aririka pareetyaa pankotsiki,

pikanta-paakiri ashitawori: ‘Pashita-ryeenawo pipanko.’ Aritaki rashitaryaakimiro ipanko.} ¹⁰ {Mt 7.8 Tema aritaki ipaeteeri kowakotan-tatsiri. Ikaate amina-minateeroni, aritaki roñaahae-teeri. Aririka ikantante: ‘Pashita-ryeenawo.’ Aritaki rashitaryahae-takiniri.} ¹¹ {Mt 7.9-10 Tema aririka ikowa-kotemi pitomi, ikantemi: ‘Pawa, pipina atanteetari’ ¿Arima pipakiri mapi? Aririka ikantemi: ‘Pipina shima.’ ¿Arima pipakiri maanki royaari?} ¹² Aririka ikantemi: ‘Pipina iithoki.’ ¿Arima pipakiri kitoniro?

¹³ {Mt 7.11 Tema piyotzi petakotari pitomi-paeni eeroka, kaari-perori pinawita. Riitakira maperotzirori Ashiteeri Inkite-jatzi, retakotari rirori ikaatzi amana-piintayitariri,} ijeeka-shireta-kaantayityaari Ishire.”

Kosheka-wakaa-chari pankotsiki

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.20-27)

¹⁴ Ikanta retsiyata-kota-kaakiri Jesús apaani majontzi raahashiretziri peyari. Ikanta retsiyata-kota-kahaerira, ñaawaetanee majontzi-witachari. Tema ipampoyeeyanakirini Jesús. ¹⁵ Eenitatsi kantayita-neentsiri: “Irika atziri roshincha-tziiri Nantatsiri, rootaki retsiyata-kota-kaantariri ikaatzi raahashiretziri peyari.” ¹⁶ Eenitatsi itsipa kowatsiri iñeero itajonka-wentante Jesús, rootaki riyotan-teetyaari omaperotatya opoña

^d 11.2 Tzimayitatsi jankina-rentsi jempe tee iñeetziro ñaantsi “nampitawori jenokinta,” eejatzi iweyaantawori iroka ñaantsi jaka. otsipayita ñaantsi-paeni

^e 11.3 noyaari = pan ^f 11.5 ratanteetani = pan ^g 11.11 atanteetari = pan; Eeniyitatsi jankina-rentsi jempe tee iñeetziro iroka ñaantsi ojatekaen-chari niyankineki jaka. inashiyita ñaantsi-paeni

itajorenka inkiteki, tema ikowaetatzii ñaantee-tyaari. ¹⁷Ikanta riyotaki Jesús okaatzi ikenkithashiryaa-yitari atziri-paeni, ikantanaki: {Mt 12.25 Mr 3.24-25 “Aririka ikosheka-wakaeyaa atziri jempe ipinkathari-wentee-tziri, aritaki rookawenta-wakaakyaa. Aririka ikosheka-wakaeyaa atziri jempe ijeeka-pankota-wakaa, aritaki rookawenta-wakaakyaa.} ¹⁸{Mt 12.26 Ari ikantzitari eejatzi Kamaari aririka ikosheka-wakaeya. Aritaki rookawenta-wakaakyaa, ¿eeroma ithonka rookawenta-wakaa-nakyaa?} ¿litaka pikantantari riitakira etsiyata-kota-kaanari Nantatsiri?^h ¹⁹{Mt 12.27 Riirikami Kamaari Nantatsiri oshinchahanari naaka, ¿riijatzi oshinchayiriri piyotaani eeroka retsiyata-kota-kaantariri ikaatzi raahashireyitziri? Aririka okanta pithaweta-kota-tziiri piyotaani, aritaki ikijanta-kimiro okaatzi pikantakiri.} ²⁰{Mt 12.28 Rooma naaka ipanawo ishintsinka Tajorentsi, rootaki nomatan-tariri netsiyata-kota-kaayitziri ikaatzi raahashiretziri peyari. Tema romapokakimi eeroka-paeni Tajorentsi ipinkathari-wentantee.} ⁱ ²¹Apaani atziri shintsita-tsiri tzimatsiri romana-mento, aminakowenta-chari, tekatsira materini ikyya-shiteri ipankoki rayiteri okaatzi rashitari. ²²Rooma ipokashitakiri itsipa atziri awijiriri ishintsitzi, raapithatakiri rawentaa-witari, raapithatakiri rashitari, rantetaa-kyaawo. ²³{Mt 12.30 Tema ikaatzi kaari aapatziyanari naaka, riitaki kijaneentanari. Ikaatzi kaari amitakotanari rowiita-kotena, reewanata-kota-tyaana.”}

Ipiya-shitanta peyari

(Mt. 12.43-45)

²⁴{Mt 12.43-45 “Tema oshiyawaetakawo ijeeka-shiretan-tyaarimi peyari apaani atziri, ipanko-takawo raña-mento. Aririka rookawiteetakyaari, etsiyata-kowitaa atziri. Jatanaki peyari ikinawaete ochempi-mashiki, tee ñee jempe ijeeki. Ari ikanta-shiretee peyari: ‘Nopiyeeta nopankoki jempe nopoñaaka.’ ²⁵Roojatzi ipiyaanta peyari, ñaapaa-tziro kameetha pishitaka ishire atziri, owaneenkataka. ²⁶Riyaata-shita-nakiri maperotzirori ipeyaritzi, ikantakiri: ‘Jame aate nopankoki, pitsipatena apinkatharite.’ Ramaki ikaatzi 7 peyari. Ari rashironkaa-perotyaaari atziri, awijanakiro rashironkaawita paerani.”}

Maperoteroni ikimo-shiretee

²⁷Tekira ikaatero ñaawaetzi Jesús, okaemanaki apaani tsinani ojatekaen-chari ipiyotakaha atziri, okantzi: “Ari itajonka-wentee-teero iroka tsinani tzimakimiri, antaritankimiri othoteemi.” ²⁸Ikanta rakanakiro Jesús, ikantzi: “Riitaki tajonka-wenta-peroeteeri ikaate mateeroni ikemijanteero ñaani Tajorentsi.”

^h 11.18 Kamaari = Yakatantaniri ⁱ 11.20 ishintsinka = rakoe-mpeki

Ikowaeyini kaari-pero-shireri itajonka-wentante Jesús
(Mt. 12.38-42)

²⁹Ikanta ipiyota-paaka osheki atziri, ikantanaki Jesús: {Mt 12.39 “Tema kaari-pero-shireri eerokapaeni, osheki pitheenkakiri Tajorentsi pikotzira piñeena notajonka-wentante okantyya pikemijanta-perotan-tenari. Eero nomatzimaetawo, apatziro piñeero awiji-mota-kiriri paerani Kamantantaniri Jonás.} ³⁰Tema jempe ikantaka paerani Jonás iñeeyakirini Naana-weni-jatzi, ari ikimitee-yaari eejatzi Itomi Atziri iñeeri irika-paeni. ³¹{Mt 12.42 Paata aririka raminakoe-teero okaatzi ranteetziri, aritaki iyakowenteemi tsinani pinkatha-wotatsiri paerani kirinkanta, tema opokaki paerani roori ijeeki yotaniri pinkathari Salomón, okemijantakiri. Tema irika jeeki-mota-kimiri eeroka rawijiri Salomón.} ³²{Mt 12.41 Paata aririka raminakoe-teero okaatzi ranteetziri, aritaki riyakowenteemi Naana-weni-jatzi, tema ikemijantakiri paerani rirori Jonás, rooka-neero rantayitziro kaari-perori. Tema irika jeeki-mota-kimiri eeroka-paeni rawijiri Jonás.”}

Ikenkithata-kotziri Jesús ootamentotsi
(Mt. 6.22-23)

³³{Lc 8.16 “Akoyi-rika onthoteri ootamentotsi, tee atapa-takotziri. Owakotziri jenoki okantyya ikoñeen-tyaa-kote kyahaa-tsiri.} ³⁴{Mt 6.22-23 Rootaki poki oshiyariri ootamentotsi piwathaki. Kameetha-rika okanta poki, piñaantawo kameetha, okimiwitakawo pikoñeetyaa-kota-tyeemi. Terika okameethatzi poki, eero piñaantawo kameetha, okimiwitakawo pitsirenikaakita-kota-tyeemi.} ³⁵Paamawenta-perotyaa poetsiwakiri-kari ootamentotsi jeekanta-kimiri. ³⁶Kyaari-pero-rika ijeekan-takimi ootamentotsi, terika pantaneero kaari-perori, aritaki poñaahan-teero rooperori kameethari, pikimita-neeayari apaani ootamentotsi roorenta-kotantzi.”

Ikenkithata-koetziri Yotaanzirori Ikantakaan-teetani
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷Tema ikaatakiro ikenkithataki Jesús, ipoka-shita-paakiri Inashitantaniri pankinawenta-kariri rakiyoteri. Ikanta rareeta-paaka Jesús ipankoki, jeekapaaki rowapiinteeta. ³⁸Osheki okompitzi-motakari Inashitantaniri, iñaakiri Jesús tee imateero okaatzi

j 11.34 Oshiyakaa-wenta-chari oki kameethari, apaani pimantaniri (kaari mashithatatsi), rii ñeeroni ikemathateero okaatzi rantakaeriri Tajorentsi, tema ijeekanaatzi okoñeetzi. Oshiyakaa-wenta-chari eerorika opantawo oki, apaani mashithari, itzimi kaari ñeeroni ikemathateero okaatzi rantakaeriri Tajorentsi, tema ijeekatzii jempe otsirenikaakitzi.

rametee-yarini ikewaakota rowantyaari. ³⁹Rootaki ikantan-tanakari Jesús: “Eeroka-paeni Inashitantaniri, {Mt 23.25 pikimita-kotakawo piraa-mento eejatzi powamento okitewita kameetha jenokira, rooma inthomoenta, kepatsitaki. Ari pikimiyitakari eeroka, kantacha ñeetemi kameethashiretakimi, tema osheki pikoshitantzi, kaari-pero-shireri eeroka-paeni.} ⁴⁰ ¡Majontzi! ¿Tema piyotzi eenitatsi wetsika-kimiri piwathaki koñaayita-tsiri. Riijatzi wetsika-shireta-kimiri inthomoenta pañaantariki? ⁴¹ Otzimatyee pipashitan-teeyaawo tzimatsiri inthomoenta pañaantariki, aritaki pikite-shire-yitee.

⁴² ¡Ashironkamatsiteemini Inashitantaniri! Pashitakaa-piintari Tajorentsi rowoshinikan-teetari. Teemaeta pitampatzika-yitee, tee petakoshireteeyaari Tajorentsi. Rootaki kowapero-witachari pantayiteeromi, eero pooki-maetawo otsipa.^k ⁴³ ¡Ashironkamatsitemini Inashitantaniri! Osheki pikowa-piintaki pojatenkyaa niyankineki kemijantaantsipankoki jempe ipinkathateetemi, pikoyi eejatzi pinkathari rowethata-piintee-temi aririka ñeetemi. ⁴⁴ ¡Ashironkamatsitemini Yotaanteri-paeni, Inashitantaniri, owapeyi-motan-taniri eeroka! Pikimita-shitakawo kaari riyotzi ari ikiteetziri kaminkari. Ithonka raatzika-kowaetakiri atziri-paeni, teemaeta riyotzi atziri-paeni raatzika-kotakiri kaminkari.”^l

⁴⁵ Ari rakanaki yotaantzirori Ñaantsi, ikantanakiri Jesús: “¡Yotaanari! Osheki pikemakaa-kinawo naaka okaatzi pikantakiri.” ⁴⁶ Ikantzi Jesús: “¡Ashironkamatsitemiini eejatzi yotaantzirori Ikantakaan-teetani! ¿Iitaka pikema-tenata-kaantariri atziri-paeni? Teemaeta piñaayi-tziro eeroka-paeni pikema-tenatyaawo. ⁴⁷ ¡Ashironkamatsitemiini eeroka-paeni! Powaneenka-jama-yitakiro powetsika-koyitziri, jempe ikiteetziri etayitakawori Kamantantaniri ikaatzi rowamaakiri paerani piwaejatziteni. ⁴⁸ Tema eeroka-paeni wetsika-shiyitakiri jempe ikiteetakiri, riiitaki pakoyiteeri eeroka-paeni okaatzi rantayitakiri paerani piwaejatziteni. ⁴⁹ Roo kanteencha, yotaniri Tajorentsi, ikantaki: ‘Ari notyaantaki Kamantantaniri eejatzi Otyaantaa-rewo-paeni. Riiyitaki ikoshekaetyaa, itsipa rowamahae-takiri.’ ⁵⁰ Ari okantyaawo rowajankitaa-wentan-temiriri Tajorentsi ikaatzi rowamae-takiri Kamantantaniri owakira etantanakari rowetsikae-takiro paerani kepatsi. ⁵¹ Eeroka-paeni atsipetee-yaawoni ipiyawentee-tyaari awaejatziteni Abel roojatzi Zacarías, {Mt 23.35 itzimi rowamae-takiri ipoñaawitawo taapoki-mento-tsiki roojatzi tajorentsi-pankoki.} ⁵² ¡Ashironkamatsitemiini yotaantzirori Ikantakaan-teetani! Tee pimataa-jeetziro eeroka piyota-nitee, eeroka kantakaan-tziro kaari ikemathatantawo itsipa-paeni.”

^k 11.42 rowoshinikan-teetari = menta, ruda, maawoeni iwankiritari kimitawori pinitsi

^l 11.44 Eeniyitatsi jankina-rentsi jempe tee ñeetziro ñaantsi “Yotaantaniri-paeni, Inashitantaniri, owapeyi-motan-taniri eeroka.” inashiyita ñaantsi-paeni

⁵³Ikanta ishitowanee Jesús riyotaantzi ipiyoteeyanira, otyaanakari imashirenka Inashitantaniri eejatzi Yotaantaniri-paeni. Ipiyowentakari Jesús ikowaki ikompita-kaeyaari, rootaki ikemantyaariri ikanteri.

⁵⁴Ishintsi-thawaetakiri, ikoyi ñaawaeta-kaeri ñaantsi kaari-perori, ikanta-kotan-tyaariri.